

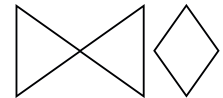
KVALITATIIVISEN TUTKIMUSVIDEON KEHITTÄMINEN

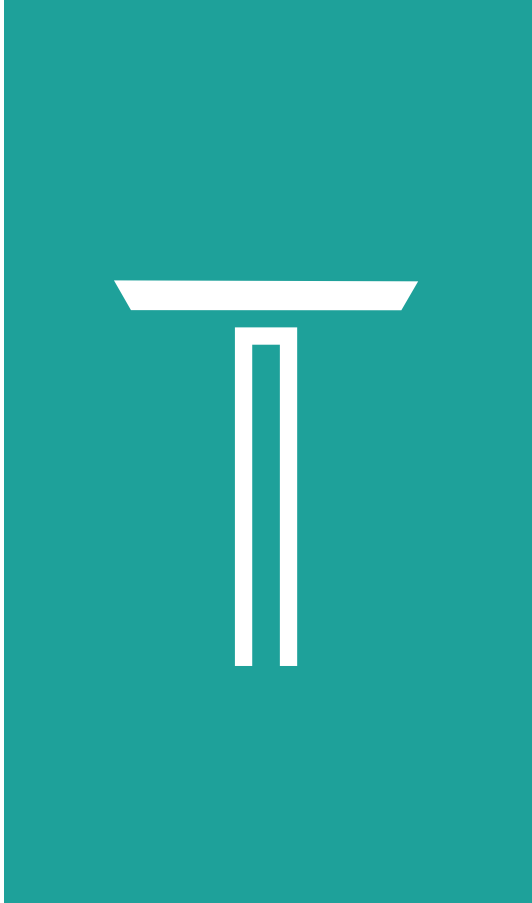
TARINANKERRONTAA KOPLA HELSINGIN TAPAAN

Opinnäytetyö // LAMK
Muotoiluinstituutti
Viestinnän koulutusohjelma
Multimediatuotanto
Mira Mustonen
Kevät 2013

Thesis // Lahti University of Applied Sciences
Institute of Design
Visual Communication
Multimedia Production
Mira Mustonen
Spring 2013

LAHTI
INSTITUTE
OF DESIGN

TIIVISTELMÄ

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on muodostaa uusi työskentelytapa kvalitatiivisen tutkimusvideon kuvaamiseen ja editoimiseen kevyellä kalustolla ja tiukalla aikataululla. Opinnäytetyön tuloksia tullaan hyödyntämään asiakasym-märrystöimisto Kopla Helsingin työskentelyssä.

Opinnäytetyö pohjaa dokumenttien tarinankerronnan metodeihin. Dokumentit ovat sekä visuaalisia että faktapoh-jaisuudessaan uskottavia, joten ne luovat luontevat tarttu-mapinnan tarkastelupohjalle.

Kehitetty työtapaa tarjoaa konkreettisia keinoja näyttäväm-män videomateriaalin tuottamiseksi tiukalla aikataululla.

Asiasanat:

kvalitatiivinen tutkimus, tutkimusvideo, videostokki, doku-menttielokuva, kuvaus, leikkaus, jälkikäsitely

ABSTRACT

The purpose of this thesis is to create a new method of creating an effective way of filming and editing qualitative research videos in a tight schedule and with very limited resources. The results shall be utilised by Kopla Helsinki, which is a customer insight agency.

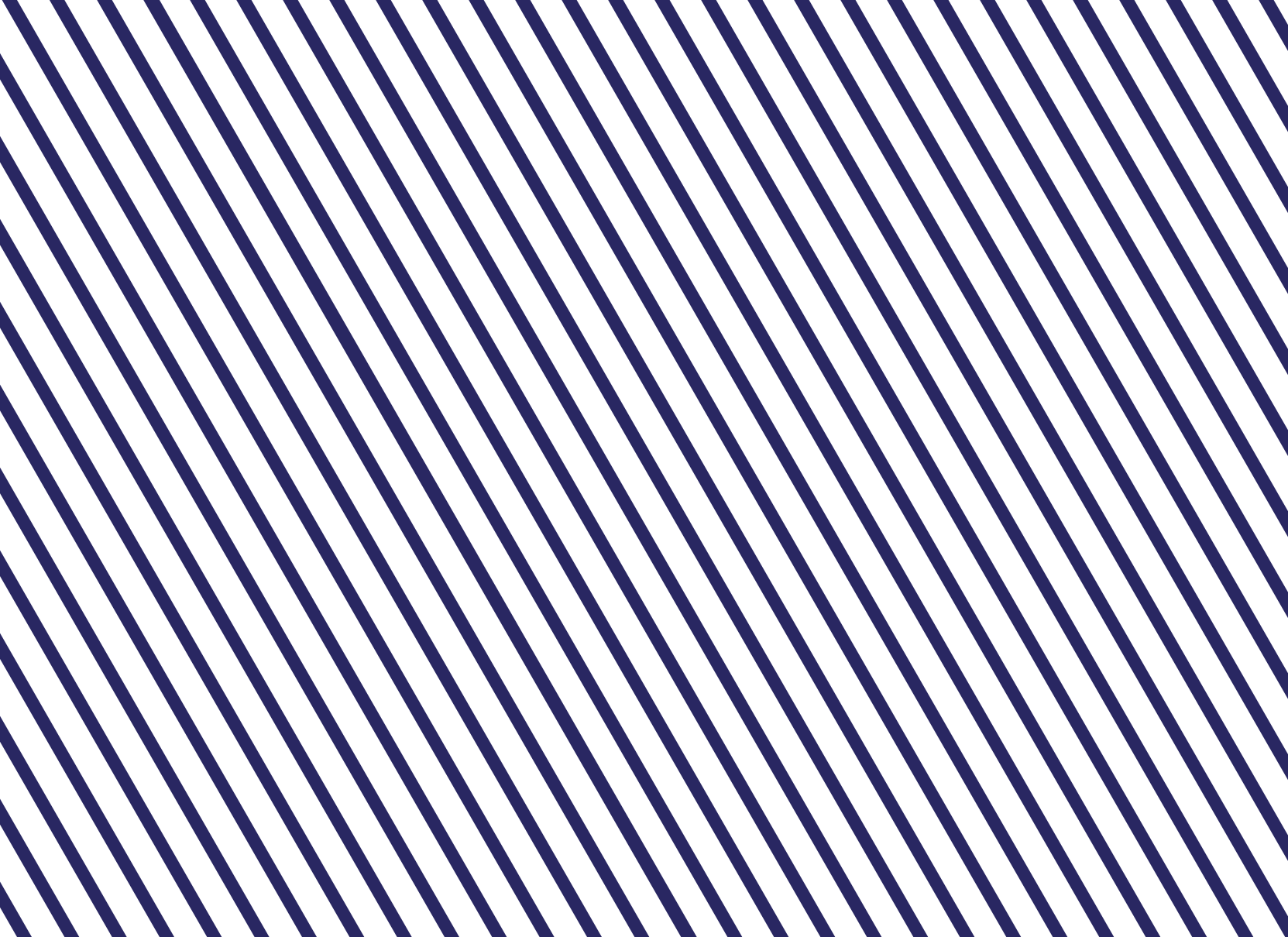
The thesis is based on the visual yet factual imagery and story telling methods of documentary films.

The method of working offers very concrete tools for producing visually interesting video material in a tight schedule.

Key words:

qualitative research, research video, video stock, cinematic documentary, filming, editing, post-production

SISÄLLYS

Johdanto	6
“Making sense out of signs”	9
Asiakasymmärrystoimiston toimintaperiaatteet	9
Videomateriaali asiakasymmärrystoimiston työkaluna	11
Resurssit	12
Kuvauskalusto ja äänityslaitteet	12
Aikataulutus	12
Dokumentti tutkimusvideon lähtökohtana	14
Moodin valinta	15
Hyvän dokumentin resepti - ja mitä se tarkoittaa tutkimusvideolle	17
Tehokeinoja tunnelmanluontiin	21
Dokumentin ja tutkimusvideon vastuusta	23
Ylen Tekijänä-sarja inspiraation lähteenä	25
Tekijänä: Minna Parikka	25
Kehitysaskeleet	30
Työskentelytapojen optimointi	30
Wallpaper-stokki	30
Haastattelujen kuvaus ja äänen tallennus	36
Leikkaus	38
Graafiset elementit	41
Jälkikäsitteily ja toimitus asiakkaalle	42
Mahdollisuuksia tulevaisuuden kehitysaskeleiksi	43
Yhteenveto	47
Lähteet	52

JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on muodostaa uusi työskentelytapa kvalitatiivisen tutkimusvideon kuvaamiseen ja editoimiseen kevyellä kalustolla ja tiukalla aikataululla. Opinnäytetyön tuloksia tullaan hyödyntämään asiakasym-märrystöimisto Kopla Helsingin työskentelyssä.

Kehitystyö lähti tarpeesta luoda ajallisesti ja tuotannollisesti tehokkaampi tapa tuottaa mielenkiintoisia videoita raport-teihin. Kaiken taustavaikuttajana toimii Koplan ”Making sense out of signs” – ”Vähemmän turhaa, enemmän mer-kitystä” -slogan. Perinteiset tutkimustulokset Excel-graafei-neen eivät ole enää tätä päivää, vaan tutkimusdatan tulisi herättää ajatuksia jo pelkän visuaalisen ilmeensä kautta.

Kopla Helsinki on vuonna 2011 perustettu Suomen ensim-mäinen asiakasymmärrystöimisto. Koplan yritys lupauksen mukaan Koplan tuottamien tutkimusten tieto on paitsi erittäin oivaltavaa ja ajankohtaista, myös visuaalisesti vahvaa ja mielenkiintoista. Tavoitteena on tarjota yrityksille dataa, johon he myös todella tahtovat perehtyä. Tästä syntyvät myös haastatteluvideoiden uudenlaiset vaatimukset.

Lähtökohtana kehitystyöhön käytän dokumentaarisen elokuvan kerronnan keinoja. Koplamainen tutkimusvideo ei tuotteena tipahda mihinkään valmiiseen genreen, joten

on valittava relevantti heijastuspinta, johon sitä voi peilata. Dokumentti toimii tällaisena alustana, sillä siinä yhdistyy paitsi totuudenmukaisuus myös vahvat kerronnalliset elementit. Etenkin selittävä moodi tukee tutkimusvideon ajatusmaailmaa. Selittävän moodin dokumentti viestii suoraan katsojalle, tarjoaa hänelle perspektiivin, sekä perusteluita. (Nichols, 2001, 105-109.)

Dokumentaristi Timo Korhonen kirjoittaa Aalto yliopiston julkaisemassa teoksessaan ihmistutkimuksen ja dokumenttien yhtäläisyyksistä sekä eroavaisuuksista. Hänen mukaansa dokumentaristi tekee jatkuvasti samanlaisia ratkaisuja kuin ihmistieteiden tutkija. Muun muassa yksityisyyden kunnioittaminen tarkoittaa sekä tutkimuksessa että dokumentin teossa sitä, että ihmisillä itsellään tulee olla oikeus rajata se, mitä tietojaan he antavat tutkimuskäyttöön. Toiseksi, tutkimusraportteja ei saa kirjoittaa niin, että yksittäiset tutkittavat olisivat niistä tunnistettavissa. (Korhonen, 2012, 43.) Haastatteluvideoissa ihmiset esiintyvät omilla kasvoillaan, mutta heistä ei useimmiten paljasteta edes etunimeä. Eikä koskaan koko nimeä.

Monet entisaikojen dokumentaristit aloittivat myös uransa tutkijoina. Muun muassa ranskalainen Jean Rouch oli antropologisena tutkijana aloittanut etnografi ja sosiologi, joka siirtyi vuonna 1946 käyttämään kameraa tutkimuksensa välineenä ja päätyi yhdeksi viime vuosikymmenien merkittävimmistä antropologisten elokuvien tekijöistä. (Korhonen, 2012, 54.) Silta dokumentin ja tutkimusvideon välillä on

selkeä.

Kehitystyön tueksi perehdyn myös Ylen Tekijänä-sarjaan, joka on Yle Teemalla esitetty kymmenosainen henkilökuvasarja suomalaisista suunnittelijoista. Lyhyiden dokumenttien aikataulutus, kuvamaailma ja tehosteet ovat lähes suoraan hyödynnettävissä myös tutkimusvideoiden tarinan-kerronnan tukemiseen.

Opinnäytetyössä käydään läpi kaikki työvaiheet, sekä työskentelyn taustalla vaikuttavat periaatteet. Tämän lisäksi opinnäytetyöhön sisältyy wallpaper-stokin alullepaneminen.

Videostokin perustamisen lisäksi rakennan graafisia aihioita videokuvan päälle liitettäväksi. Näiden aihoiden tulee nivoutua Kopla Helsingin visuaaliseen ilmeeseen tunnistettavasti, mutta ei liian leimallisesti, sillä loppuasiakas on aina erillinen yritys, jolla on oma vahva ilmeensä.

"MAKING SENSE OUT OF SIGNS"

Kopla Helsingin yrityslupaus on "Making sense out of signs" – "Vähemmän turhaa, enemmän merkitystä". Koplan mukaan ihmiset rakastavat enemmän brändejä, joiden rakentamiseen he pääsevät itse osallistumaan. (Nurminen, 2013). Asiakasymmärrystoimiston toiminta paitsi auttaa yrityksiä kehittämään tuotteitaan enemmän kuluttajien tarpeiden mukaiseksi, myös sitouttaa ihmisiä kyseiseen brändiin saamalla heidät tuntemaan olonsa huomatuiksi ja kuunnelluiksi. Pelkästään kvantitatiivisen tutkimuksen tuloksia tarkastelemalla ei enää pärjää nykyisessä kilpailutilanteessa. Tarvitaan suoraa kommunikaatiota asiakkaan ja yritysten välillä, sekä reitti syvemmälle syihin kulutus päätösten takana.

ASIAKASYMMÄRRYSTOIMISTON TOIMINTAPERIAATTEET

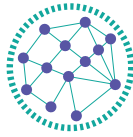
Kopla Helsinki tekee kvalitatiivista tutkimusta kuluttajien tarpeiden ja toiveiden paikantamiseksi. Toisin kuin perinteisissä tutkimustoimistoissa, fokus on vahvasti tutkimustulosten hyödyntämisessä päätöksenteossa. Data analysoidaan ja puretaan auki asiakkaalle ja hänelle annetaan myös toi-

Koplan Helsingillä ei ole yhtä ainutta logoa, vaan lukematon määrä mahdollisuuksia. Logo koostuu ilmeen muodostavista merkeistä: "Making sense out of signs".

Kopla Opus

Kopla Juttutupa

Kopla Puimuri

Kopla Luomakunta

Kopla Keskustelu

Kopla Havainto

Kopla
Neuvonantaja

Kopla Työpaja

Kopla Ymmärrys

Kopla
Toisinajattelija

Kopla Kutsut

Kopla Kapula

Kopla Filmi

mintaehtotuksia, konkreettiset eväät jatkoon. (Nurminen, 2013.)

Koplan työkalut koostuvat etupäässä Kopla Opuksesta, sekä Kopla Juttutuvasta. Tämän lisäksi toimisto tekee paljon haastatteluita, sekä sosiaalisen median tunnustelua. Kopla Opus on verkossa sijaitseva suljettu blogimainen alusta, jossa tutkimukseen osallistuvat henkilöt vastaavat kysymyksiin tekstillä, kuvilla, sekä videoilla. Juttutupa puolestaan on salasanasuojattu reaaliaikainen chat, jossa osallistujat keskustelevat heille annetuista aiheista. Juttutupia on käytetty muun muassa mainoskonseptien testaamiseen. (Nurminen, 2013.)

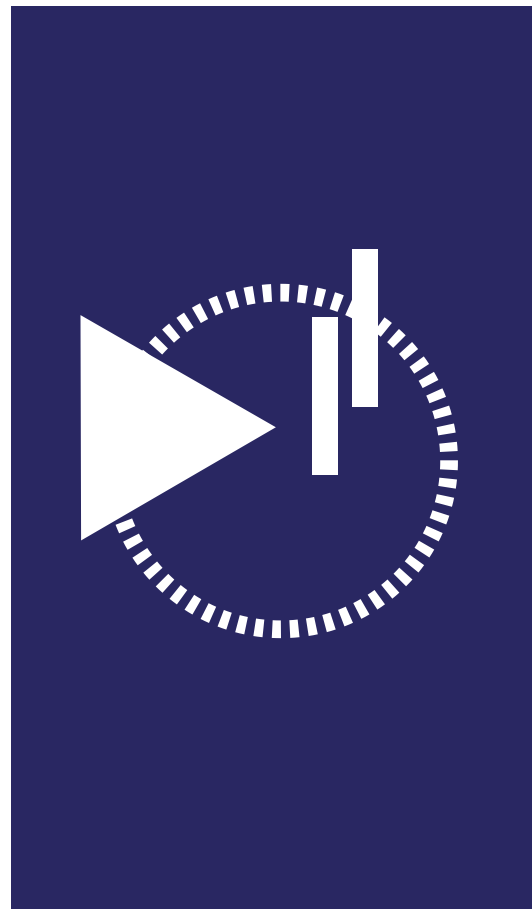
Kaikki Kopla Helsingin toiminta pohjaa tutkimukseen ja jatkuvaan asiakasymmärrykseen. Tälle taustalle Kopla auttaa yrityksiä rakentamaan merkitysbrändejä, asiakaslähdistä liiketoimintaa, palveluja ja tuotteita. Kopla ennakoii ja tunnistaa edelläkävijäkäyttäytymisen merkit. Kaikki tämä tieto käydään läpi, konseptoidaan ja visualisoidaan, jotta tutkimuksen loppukäyttäjä saa siitä kaiken mahdollisen hyödyn irti. Perinteiset tutkimustulokset Excel-taulukoiin ei riitä, vaan myös tutkimusdatan tulisi olla mielenkiintoista, oivaltavaa ja innostavaa. (Nurminen, 2013.)

VIDEOMATERIAALI ASIAKASYMMÄRRYS- TOIMISTON TYÖKALUNA

Kasvokkain tapahtuvat ja videoitavat haastattelut syventävät edelleen ymmärrystä tutkittaviin aiheisiin. Videoitavissa haastatteluissa nousevat useimmiten esiin samat ajatukset kuin Opuksissakin. Videomateriaali kuitenkin tuo eloon kuluttajien mielipiteet vaikuttavammalla tavalla. Tutkimustoimisto jää taka-alalle viestin välittäjänä ja kommunikaatio kulkee ikään kuin suoraan kuluttajalta yritykselle.

Haastattelut tapahtuvat useimmiten haastateltavien kotona, jotta tilanne muotoutuisi mahdollisimman rennoksi ja mukavaksi. Kalusto on kevyt ja huomaamaton. Haastattelut kestävät keskimäärin puolesta tunnista kolmeen tuntiin. Hyvin paljon on kiinni haastateltavan itsensä puheliaisuudesta ja innostuneisuudesta. Kysymykset ovat osittain hyvinkin avoimia ja haastateltavat saavat kertoa vapaasti tuntemuksiaan ja tarinoitaan. Haastatteluja on usein useampi samalle päivälle, joten siirtymien ja kaluston pystytyksen tulee hoitua nopeasti. Haastateltuja ei hoputeta kuin aivan pakon edessä.

Asiakkaalle video kirkastaa tutkimusraportissa esiintyvän datan. Viesti kulkee suoraan loppukäyttäjältä yritykselle ja tutkimustoimiston rooli pienenee. Kokemuksen perusteella voidaan sanoa, että asiakkaat ovat kokeneet tämän mielekkääksi tavaksi tiivistää tutkimuslöydöksiä.

RESURSSIT

Resurssit kuvausten toteuttamiseen nykyisellään ovat rajatut ja antavat omat haasteensa laadukkaan lopputuloksen saavuttamiseksi.

KUVAUSKALUSTO JA ÄÄNITYSLAITTEET

Kuvauskalustona toimii Canon EOS 600D -järjestelmäkamera, Velbonin jalusta, jossa ei ole kinopäätä, sekä Olym-puksen sanelin. Kamerassa on sen mukana tullut kittilinssi. Kameraan on yksi vara-akku ja 16G muistikortteja on kaksi. Valoja setissä ei ole.

AIKATAULUTUS

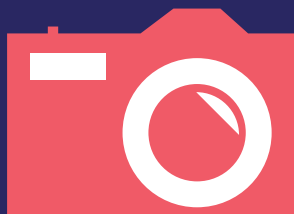
Haastattelurungot tulevat tutkijoilta ja haastattelut kestävät yleensä puolesta tunnista noin kolmeen tuntiin. Haastattelut puretaan useimmiten saman tien kannettavalle tietokoneelle. Haastateltuja ei kuvata haastatteluajan ulkopuolella, joten heistä ei synny kuvituskuvaa haastatteluun.

Materiaalin karsiminen, leikkaaminen ja jälkikäsitteily täytyy tehdä tiukassa aikataulussa. Aikaa on usein viikosta noin kahteen siinä vaiheessa kun kaikki materiaali on saatu kuvattua ja purettua. Materiaalin tulee olla hyvin jäsenneltä ja huolellisesti klaffattua. Karsiminen, sekä äänen ja kuvan synkronointi täytyy aloittaa jo ennen kuin

kaikki haastattelut on tehty. Ennen opinnäytetyöprojektia käytettävä materiaali rajoittui kuvattuihin haastatteluihin ja muutamiin tekstiplansseihin. Lopputulemana syntyi siis hyvin ”puhuva pää” -henkistä materiaalia. Opinnäytetyön tarkoituksena on mahdollistaa parempien lopputulosten saavuttaminen aikataulua venyttämättä.

"Kamera ei valehtele."

DOKUMENTTI TUTKIMUS- VIDEON LÄHTÖKOHTANA

Dokumentti ja ihmistutkimus lähtevät liikkeelle samanlaisista teemoista. Korhonen (2012, 54) mainitsee kirjassaan ranskalaisen Jean Rouchin yhtenä esimerkkinä antropologisesta tutkijasta, joka päätyi käyttämään videokameraa alkuperäiskansojen tutkimukseen jo vuonna 1946 ja loppujen lopuksi hänestä kehittyi yksi viime vuosikymmenien merkittävimmistä antropologisten elokuvien tekijöistä. Kopla Helsinki tekee hieman samanlaista siirtymää perinteisestä ihmistutkimuksesta kohti kerronnallisempaa lopputulosta.

Dokumentti ei kuitenkaan tutkimusmielessäkään ole totuuden toistamista, vaan totuuden kuvailua. Totuuden toistantaa, kopiota, arvioidaan sen perusteella kuinka hyvin se kopioi maailmaa. Kuvailua puolestaan arvioidaan mielihyvän, mielenkiinnon ja ajatusten herättämisen perusteella. Kuvailulta vaaditaan enemmän kuin kopiolta. (Nichols, 2001.)

Fraasi "kamera ei valehtele" elää yhä hyvin vahvasti ihmisten ajatuksissa. Kuvan ja todellisen maailman yhteys on niin vahva, että se toimii dokumenttien auktoriteettisuuden pohjana. Dokumentti on perinyt tämän mantelin valokuvaukselta, jota alkuperäisten tuotantoprosessiensa vuoksi

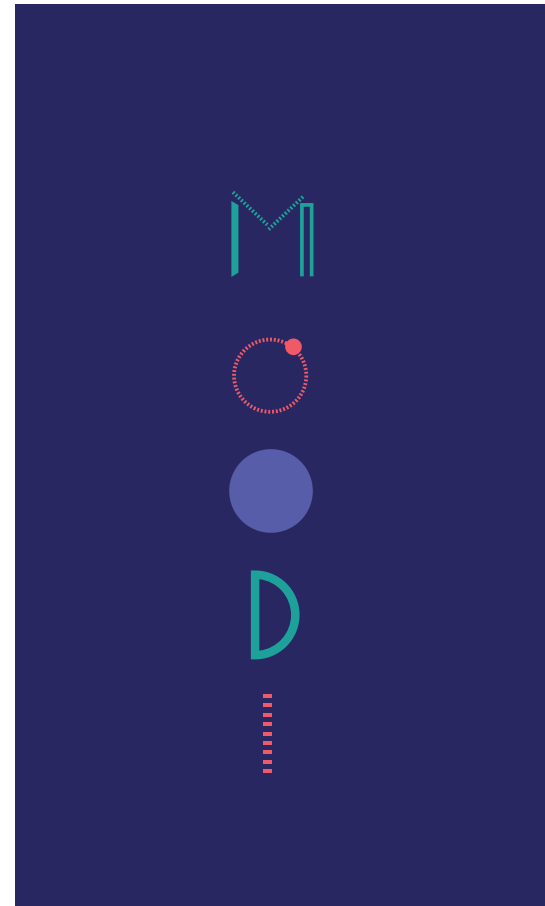
pidettiin ehdottoman autenttisena ja valehtelemattomana välineenä. (Beattie, 2004, 13.) Tämä uskomus kameran valehtelemattomuudesta tukee tutkimusvideon agendaa tavalla, johon mikään muu tiedonvälityskeino ei tällä hetkellä pysty. Videotallenne haastattelusta poistaa epäilyksen siitä, että viesti olisi muuttunut matkan varrella. Van Dijk (2004, 5) mukaan katsojat pitävät dataa sitä uskottavampana mitä harvempien välikäsien läpi se on kulkenut. Turhien välikäsien poisto auttaa siis myös tutkimusvideoiden viestin perillemenoa entistä uskottavammin.

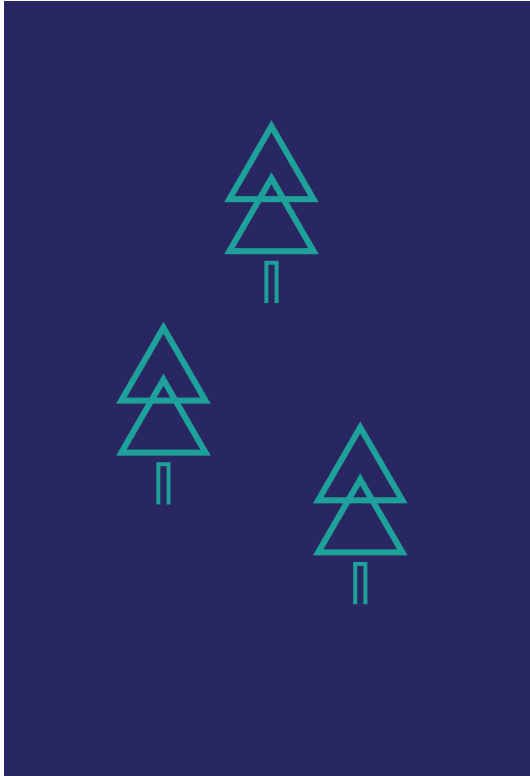
MOODIN VALINTA

Dokumentit jaotellaan kuuteen eri moodiin, jotka ovat poeettinen moodi, selittävä moodi, havainnoiva moodi, osallistuva moodi, refleksiivinen moodi, sekä performatiivinen moodi. Moodit ovat juuri se elementti, joka erottaa dokumentit muista elokuvan lajeista. Moodit ovat käsitteenä laajempia kuin yksittäiset elokuvan liikkeet tai suuntaukset (Nichols, 2001, 33-34).

Poeettisen moodin tyypilliset elementit ovat abstraktiivisuus ja visuaalisten assosiaatioiden korostaminen. Poeettiset dokumentit ovat vahvasti rytmisiä tai sävyllisiä. Järjestys on vain muodollinen, joten poeettiset dokumentit hämmäntävät useimmiten enemmän kuin selittävät. (Nichols, 2001, 33-34, 102-105.)

Selittävän moodin dokumentit korostavat argumentatiivisuutta esteettisyyden edellä. Dokumentti viestii suoraan

Useimmat luontodokumentit ovat selittäviä dokumentteja.

katsojalle, tarjoaa heille logiikkaa sanan voimalla. Useimmat luontodokumentit ovat esimerkkejä selittävistä dokumenteista. (Nichols, 2001, 33-34, 105-109.)

Havainnoiva moodi painottaa puuttumattomuutta. Moodi on hyvin pelkistetty. Usein musiikit ja voice over -kommentit on jätetty kokonaan pois. Varsinaisia haastatteluita pyritään myös välttämään. (Nichols 2001, 109-115.)

Osallistuvassa moodissa sen sijaan dokumentaristi itse näkyy ja kuuluu, sekä vaikuttaa elokuvaan vahvasti. Dokumentaristi on mentori, kriitikko ja provokaattori. Osallistuva dokumentti kuvaa cinéma vérité:tä, filmin totuutta, tapahtuman totuutta, ei absoluuttista totuutta. (Nichols 2001, 115-124.)

Refleksiivinen moodi käy neuvottelua dokumentaristin ja katsojan välillä. Moodi korostaa dokumentin konstruointua rakennetta. Saatetaan näyttää esimerkiksi dokumentin päähenkilö meikkauksessa haastattelua varten. Refleksiiviset elokuvat saattavat olla jopa liiallisen tyyliteltyjä. (Nichols, 2001, 33-34, 125-130.)

Performatiivinen moodi muistuttaa vahvasti osallistuvaa moodia. Performatiivisessa moodissa korostuu vielä vahvemmin se, että kyseessä on dokumentaristin oma näkemys käsiteltävästä aiheesta. (Nichols, 2001, 125-130.) Ehkä tunnetuin tämän moodin dokumentaristi on Michael Moore.

Moodeista relevantteimmat kvalitatiiviseen tutkimusvideon kehittämiseen ovat sekä selittävä moodi että havainnoiva

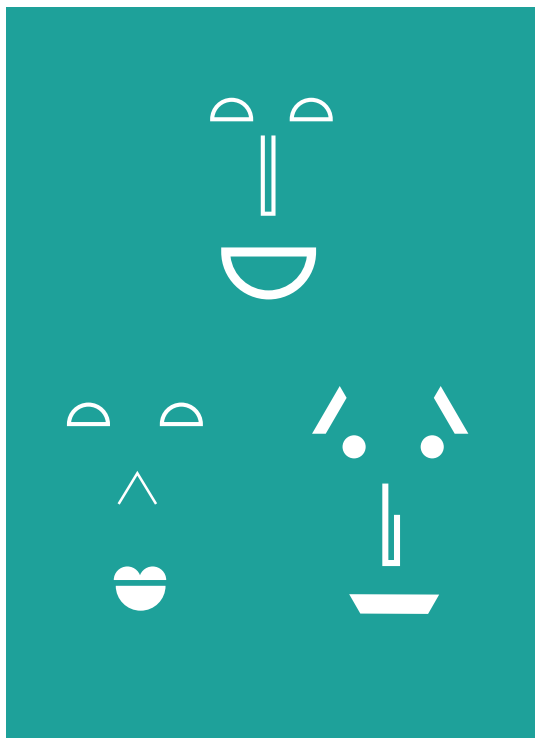
moodi. Selittävän moodin uskottavuus, faktuaalisuus ja perusteltu sisältö tukevat ehdottomasti tutkimusvideon roolia vakuuttavana tiedonvälittäjänä. Selittävän moodin heikkous Koplan ajatusmaailman kannalta on kuvan toissijainen, tukeva rooli. Tätä ei pystytä nykyisten kuvausresurssien puolesta täysin häivyttämään. Tavoitteena kuitenkin on käyttää resursseja luovemmin ja mielenkiintoisemmin, jotta video on paitsi täyttä faktaa, myös miellyttävä katsomiskokemus. Useimmat muutkin selittävän moodin elementit, kuten leikkaaminen ääniraidan ehdoilla, tukevat hyvin päätöstä tehdä tutkimusvideota koskevia päätöksiä selittävän moodin keinoin.

Tutkimusten haastattelutilanteet noudattavat myös osittain havainnoivalle moodille ominaista naamioitua haastattelua. Tällöin annetaan puhujalle tietty teema, josta hänen toivotaan kertovan mietteitään ja tämän jälkeen siirrytään vain seuraamaan. (Nichols 2001, 109-115.) Näillä keskustelun avauksilla pyritään löytämään tutkimukseen sellaisia näkökulmia, jotka olisivat muuten voineet jäädä jopa huomiotta.

HYVÄN DOKUMENTIN RESEPTI – JA MITÄ SE TARKOITTAÄ TUTKIMUSVIDEOILLE

Kaikkein tiiviimmin hyvän dokumentin ominaisuudet kiteyttää Bill Nichols, joka saa kaiken mahtumaan kolmeen sanaan. Hyvä dokumentti on Nicholsin (2001, 51) kolmen C:n säännön mukaan ”credible, convincing, compelling” (uskottava, vakuuttava, mukaansatempaava).

Hyvä dokumentti tarvitsee mielenkiintoiset henkilöhahmot. Myös tutkimusvideoita varten valikoitujen haastattavien tulee olla riittävän avoimia ja kohderyhmältään sopivia hyvää lopputulosta ajatellen.

Sheila Curran Bernardin (2011, 1) mukaan dokumentin tulisi olla muutakin kuin kuvitettu raportti tai datan toistantaa vailla mielenkiintoisuutta. Sen sijaan hyvän dokumentti haastaa katsojan ajattelemaan sitä mitä he tietävät ja kuinka tuo tieto on hankittu.

Michael Rabigenin (2009, 12) resepti sisältää kiinnostavat henkilöhahmot ja tarinallisen jännitteen. Hänen mukaansa jokaisella dokumentaristilla tulisi olla jotain sanottavaa yhteiskunnan tai ihmisyyden tilasta.

Nämä edellä mainitut ihanteet koskevat kaikista vahvimmin pitkää dokumenttielokuvaa tai vain tiettyjen moodien dokumentteja. Nicholsin sääntö on kaikista yleistettävvin yksinkertaisuudessaan. Sääntö ei sinänsä tarjoa työkaluja, joilla päämäärään pääsisi, mutta uskottavuuden, vakuuttavuuden ja mukaansatempaavuuden teema on hyvä pitää mielessä koko videoprojektin ajan.

Curran Bernardin toive lähdekritiikin synnyttämisestä koskee lähinnä refleksiivisen moodin elokuvia. Tutkimusvideon tarkoituksena ei ole kyseenalaistaa lähteitä yleisesti, vaan korkeintaan korostaa esitetyn datan uskottavuutta. Rabigenin ohjeessa kiinnostavat henkilöhahmot ovat varteenotettava tekijä. Haastattelujen otoksen tulee olla kattava ja persoonallisuudeltaan riittävän avoimia, jotta heidän haastattelunsa ovat hyödynnettävissä. Hänen vaatimuksensa ihmisyyden tai yhteiskunnan tilan kommentointiin on kuitenkin turhan ylevä tavoite tutkimusvideolle. Tutkimuksen tulokset vaikuttavat ihmisten päivittäiseen elämään vain pie-

nillä tavoilla, eikä tavoitteena olekaan mullistaa maailmaa.

Currand Bernard (2001, 3-5) antaa viisi ohjenuoraa joiden perusteella nonfiktiivisesta käsikirjoittamisesta tulee luovaa. Ensimmäinen teema on näkyvä aihe sekä syvempi aihe. Tämä tarkoittaa, että tarina, johon dokumentin rakenne perustuu on hämäävän yksinkertainen. Tarinan sisällä on toinen, syvällisempi tarina, joka lähtee eri näkökulmasta.

Currandin mukaan dokumentin ei tarvitse kaikessa todenmukaisuudessaan kuitenkaan olla uutinen, sillä aikaikkuna on suurempi. Myös sisällön tulisi olla uutista syvempää ja harkitumpaa, kerroksittaista.

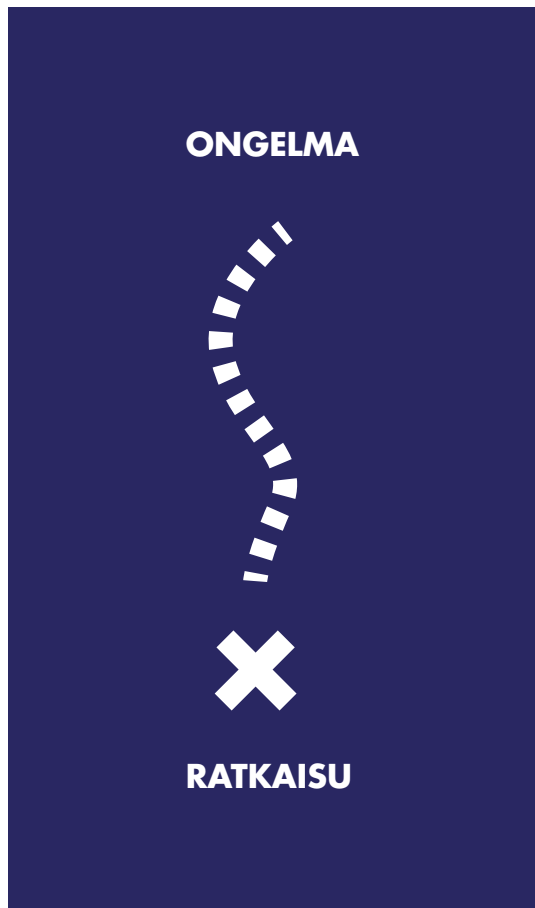
Hyvä dokumentti kertoo hyvän tarinan. Tekijä käyttää luovan kirjoittamisen työkaluja tarinan identifiointiin ja muotoiluun siten, että todenmukaisuus ei kärsi. Tarinan-kerronnalle tulee antaa riittävästi huomiota ja sen työkaluja tulee käyttää mahdollisimman hyvin ylilyöntejä välttäten.

Viidentenä elementtinä Currand Bernard (2011, 3-5) näkee tekijän reflektion. Dokumentti ei ole uutisraportti tässäkään mielessä, vaan se on mietitty presentaatio aiheesta, jota on tutkittu ja punnittu. Aihetta on muovattu ajan myötä ja se kommunikoidaan yksilöllisellä tavalla maailmalle.

Currand Bernardin lista antaa hyvää ajateltavaa. Aivan kaikki kohdat listasta eivät kuitenkaan päde suoraan selittävään tai havainnoivaan dokumenttimoodiin. Ongelma koskee lähinnä tarinankerrontaan liittyvää pohdintaa. Selittävän tai havainnoivan dokumentin tarinankerronta ei useimmi-

Tutkimusvideo, kuten dokumenttikaan, ei ole uutisraportti. Uutisesta sen erottaa reflektiivisyys. Tutkimusvideo on mietitty presentaatio aiheesta, johon on huolella perehdytty.

ten perustu konfliktien korostamiseen ja ratkaisuun, johon narratiivinen jännite perinteisesti nojaa. Sen sijaan kerronta on lineaarista, selittävää ja didaktista. Yksi perinteisen selittävän dokumentin haasteista onkin ollut tieteellisen datan monimuotoisuuden suodattaminen visuaalisen filterin läpi, jota määrittelee massojen liikkuvalla kuvalla viihdyttämiseen suunniteltu media, televisio. Monet tutkimusteemat ovat myös itsessään hyvin vaikeita käsitellä dokumentin keinoin ymmärrettävällä ja kiinnostavalla tavalla. Tätä on koitettu ratkaista muun muassa erilaisin havainnollistavin kuvituksin ja animaation keinoin. (van Dijk, 2006, 7.)

Kerronnallisuus dokumentissa ei ole yhtäläistä esimerkiksi fiktiivisen kirjallisuuden kerronnan kanssa. Fiktion maailmassa syy ja seuraus kulkevat vahvasti yhdessä. Fiktiossa syy ja seuraus leviävät dominomaisena efektinä, jossa tapahtumat, paikat ja tilanteet nivoutuvat selkeästi yhteen. Dokumenteissa syy-seuraus-akseli korvautuu useimmiten ongelma-ratkaisu-akselilla. Tämä tarkoittaa, että joko historiasta tai nykyhetkestä löydetään ongelma, jota tutkitaan ja johon joko tarjotaan ratkaisu tai ratkaisuehdotuksia. (Beattie, 2004, 19.) Ongelma-ratkaisu-akseli on mielekäs rakenne myös tutkimusvideon narratiiviseksi selkärangaksi. Tutkimuksen tilaavilla yrityksillä on useimmiten tiedossa ongelma tai kartoitettava osa-alue, josta he haluavat saada selville ongelmakohtia. Ongelmat käyvät ilmi haastateltavien omien kokemusten kautta ja niille tarjotaan hyvinkin konkreettisia ratkaisuja sekä asiakasymmärrystoimiston suodattamana että suoraan haastatelluiltaakin. Tällä tavoin

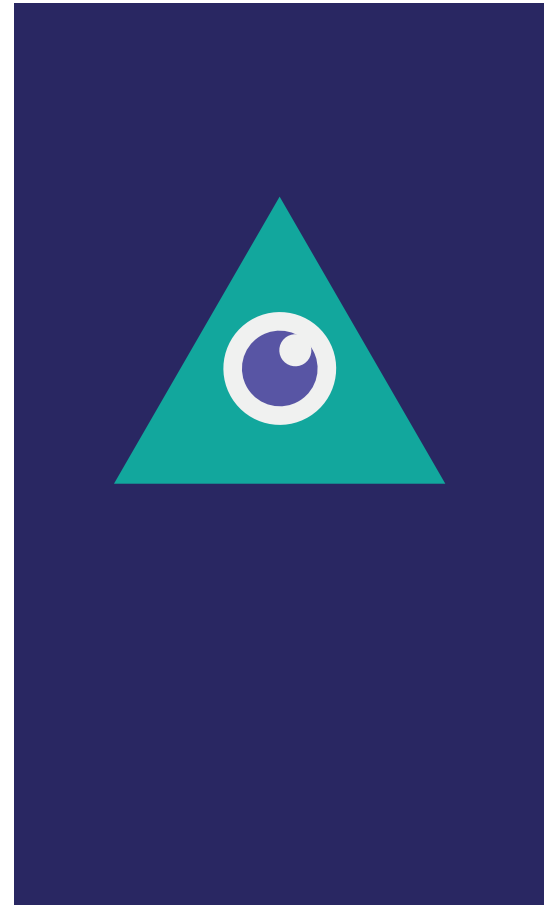
saadaan rakennettua kerronnallisia elementtejä sisältävä video myös konfliktittomasta haastattelumateriaalista.

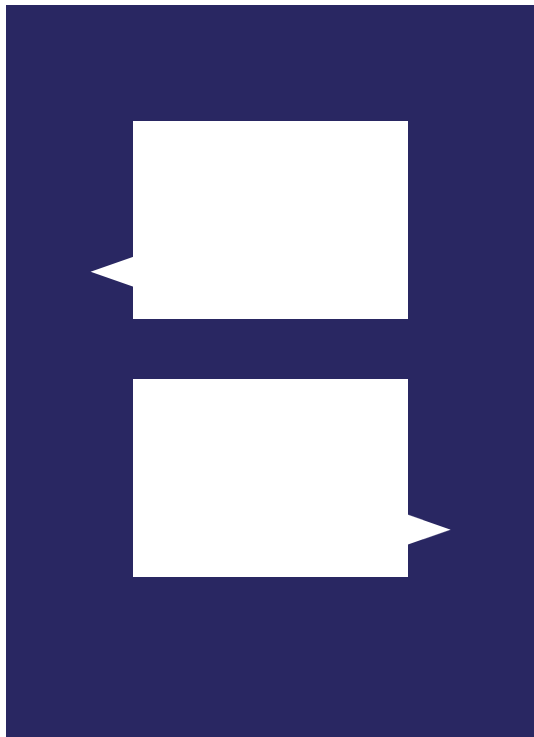
Erityisen hyvää Currand Bernardin listassa kuitenkin on kohta, jossa hän mainitsee dokumentin olevan mietetty presentaatio, eikä vain uutinen. Tutkimusvideon sisällön tulee tukea tutkimusraportin sisältöä ja syventää sitä entisestään. Rakenteen on oltava looginen ja sujuva. Tutkimuslöydösten on nouseva esiin selkeästi leikkauksessa.

TEHOKEINOJA TUNNELMANLUONTIIN

Resurssien ollessa rajalliset, on erittäin tärkeätä ottaa huomioon kaikki pienetkin nyanssit, joilla tutkimusvideoiden tunnelmaa voi kontrolloida. Timo Korhonen (2012, 104-105) käsittelee kirjassaan selkeitä keinoja, joilla dokumenttiin voi tuoda esiin toivottua vaikutelmaa ilman, että ne vaarantavat lopputuloksen totuudenmukaisuutta.

Mikäli käytetään haastattelusta nauhoitettua kertojaääntä ja kuvituskuvaa suoran haastattelukuvan sijaan, annetaan mielikuva haastattelusta itsenäisestä ja itse ajattelevasta henkilöstä. Tällöin kuvituskuvana käytetään haastattelusta kuvattua kuvaa hänen arkipuuhissaan. Haastateltu voi myös olla kuvassa tekemättä mitään. Tällöin tilanteen haastattelumaisuus katoaa taka-alalle. Itsenäisyyttä korostava kuvittaminen sopii hyvin asiantuntijahaastatteluihin, joihin useimmiten on varattu enemmän aikaa kuin muihin haastattelutilanteisiin. Asiantuntijoille annetaan usein myös keskustelun teemaan liittyviä tehtäviä suoritettavaksi. Hei-

Dialogi kameran yli välittää katsojalle tunteen siitä, että haastattelija on tullut kutsuttuna ja hänen läsnäolonsa hyväksytään täysin.

dän kanssaan vietetty aikaikkuna on laajempi, jolloin aikaa jää myös kuvituskuvaan kuvaamiseen.

Auktoriteettia pystytään korostamaan myös haastattelun taustalla näkyvillä elementeillä. Hyvin usein asiantuntijoita haastatellaan kirjahyllyjen edessä tai tietokoneensa ääressä. (Beattie, 2004, 22.) Asiantuntijat pyritäänkin haastattelemaan esimerkiksi työpaikallaan tai muuten tilanteessa, jossa he ovat harjoittamassa asiantuntijuuttaan. Esimerkiksi personal trainerin haastattelu tapahtuu kuntosalilla.

Mikäli tilanteesta halutaan välittää rentoutta, tai halutaan korostaa sitä, että kuvaaja on tullut kutsuttuna ja hänen läsnäolonsa hyväksytään, keskustelu kameran yli kertoo tämän katsojalle. Kopla Helsingin haastattelut ovatkin usein varsin vuoropuhelumaisia, jolloin haastatteluista välittyy keskusteleva tunnelma. Haastateltavien halutaan olevan mahdollisimman luontevia, jotta välitön tunnelma välittyy myös tutkimuksen tilanneelle yritykselle.

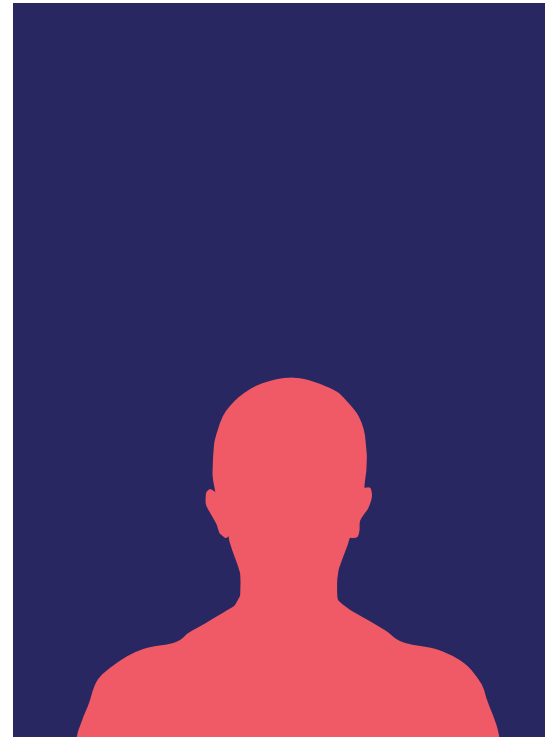
Kliinisen näkökulman saavuttamiseksi Korhonen (2012, 113-114) kehottaa pitämään näkyvän ja kuuluvan vuorovaikutuksen minimissä. Kliinisyden vaikutelmaa tukee jalustalta kuvaaminen, mustavalkoisuus ja musiikin pois jättäminen. Nämä elementit löytyvät esimerkiksi Jaakko Virtasen dokumentista Miehen mitta, joka kertoo erektiohäiriöistä. Dokumentin päähenkilönä ja kertojaäänäänä toimivaa lääkäriä ei näytetä dokumentissa lainkaan. Katsoja ei tuolloin pääse muodostamaan sidettä päähenkilöön. Kliinisyden tarve tuskin tulee ajankohtaiseksi kvantitatiivisen

tutkimusvideon kannalta. Tietty asiallisuus tulee kuitenkin säilyttää ja useimmat haastattelut kuvataankin jalustalta. Katsojaa ei kuitenkaan haluta eristää haastattelutilanteesta, vaan tavoite on päinvastainen.

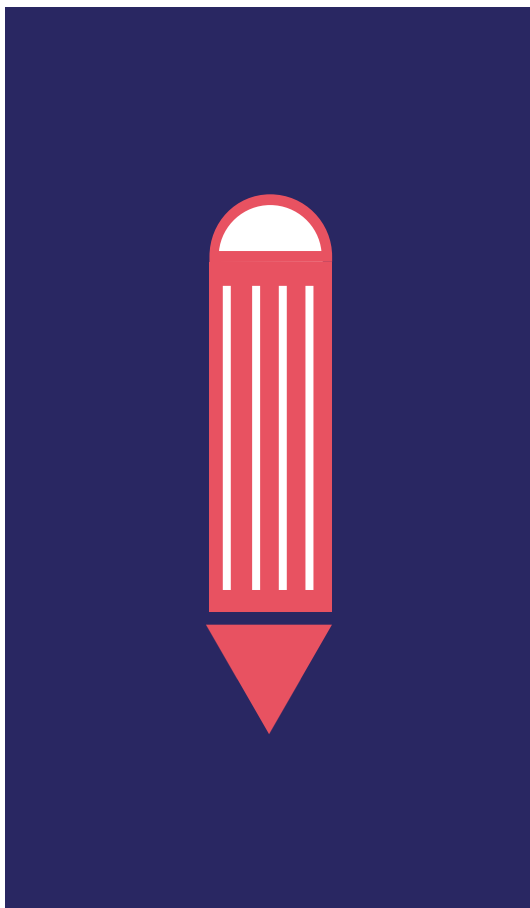
DOKUMENTIN JA TUTKIMUSVIDEON VASTUUSTA

Korhonen pohtii ”toisten kasvojen aiheuttamaa vastuuta”. Hänen mukaansa dokumentin ohjaaja katsoo edustavansa kuvattavia ja heidän etuaan (Korhonen, 2012, 47). Toisaalta dokumentaristin harteilla on myös totuuden välittämisen vastuu. Dokumenttielokuvan tuotannossa moraali on tekemisen ytimessä (Korhonen, 2012, 15). Dokumentti vie sen päähenkilöt aina julkisuuteen, joten dokumentaristin on tehtävä päätöksiä sen suhteen millaisina he kuvaavat päähenkilöitään. Näytetäänkö elämän nurjemmat ja likaisemmatkin puolet vai tulisiko joitain asioita jättää pois vaikka ne onkin kuvattu. On punnittava elokuvan viestin välittämistä sekä dokumentin päähenkilön elämää myös dokumentin leviämisen jälkeen.

Tutkimusvideot jäävät yritysten sisäiseen käyttöön, eikä haastateltujen ihmisten henkilötietoja anneta tutkimusta tilaavalle yritykselle. Haastatellut esiintyvät kuitenkin omilla kasvoillaan ja kertovat elämästään hyvinkin seikkaperäisesti. Tutkimusvideoon perehtyneet ihmiset tunnistaisivat ehdottomasti videolla esiintyvät henkilöt, mikäli törmäisivät heihin kadulla. Heillä on myös mielikuva siitä minkälainen henkilö on kyseessä, millainen on hänen elämäntilanteensa ja minkälaisista asioista hän pitää ja mistä ei. Ihmiset suos-

Timo Korhonen puhuu kirjassaan ”toisten kasvojen aiheuttamasta vastuusta”. Tämä vastuu koskettaa myös tutkimusvideon editoinnin päätöksiä tehtäessä. Tutkimusvideoiden näennäinen anonymiteetti ei anna oikeutta esittää haastateltuja epämieluisassa valossa.

tuvat dokumenttielokuvien henkilöiksi vain, jos he hyväksyvät tekijän tavoitteet ja päämäärän. Dokumentaristit harvoin tekevät kirjallisia sopimuksia päähenkilöiden kanssa, mutta luottamus siihen, mitä tekijä päähenkilölle lupaa ja noiden lupausten pitäminen ovat keskeisiä eettisiä periaatteita.

Korhosen mukaan (2012) dokumenttielokuvan työprosessi poikkeaa perinteisen työprosessista erityisesti ennakoimattomuutensa takia. Dokumentaristi ei useimmiten vielä ennakkosuunnittelu- tai edes kuvausvaiheessa tiedä, miten hän käyttää kuvattua aineistoa, vaan asia selviää vasta leikkauksipöydällä.

Kvalitatiivinen tutkimusvideo lähenee tässäkin aspektissa Korhosen mainitsemia seikkoja. Huolella rakennetusta kysymysrungosta huolimatta tutkimuksen edetessä ilmenee aina yllätyksiä. Useat kysymykset ovat varsin avoimia, joten mielenkiintoisia ja yllättäviäkin tarinoita ilmestyy ilman, että tilannetta voidaan varsinaisesti ennakoida. Editointi tehdään löydösten perusteella.

Haastateltujen kanssa tehdään aina kirjallinen sopimus, jossa määritellään kuvatun materiaalin käyttötavat.

YLEN TEKIJÄNÄ-SARJA INSPIRAATION LÄHTEENÄ

Ylen tekemä kymmenosainen Tekijänä-henkilökuvasarja on hyvä esimerkki lyhyehköstä dokumentista, jossa visuaalisuus ja tarina syntyvät lähes arkisista elementeistä luoden kuitenkin mielenkiintoisen ja näyttävän kokonaisuuden.

Ohjelma kuvaa yhtä päivää päähenkilön elämässä aamusta yöhön. Kuvasuunnat ovat paitsi päähenkilön työnteossa myös ympäröivässä miljöössä. Dokumenttien päähenkilöinä toimivat Minna Parikka, Miika ”Särre” Särämäkari, Samu-Jussi Koski, Antto Melasniemi, Elastinen, Anu Puustinen ja Ville Hara, Saara Renvall, Ilkka Immonen, sekä Aamu Song. (Suomen Yleisradio, 2012.)

Tekijänä-sarja on formaattina erittäin relevantti kehittämissuhteellisen lyhyitä. Formaatti perustuu rajalliseen aikaan ja kuvat syntyvät kyseisen päivän arkiympyröistä. Musiikki ei myöskään ole liian voimakkaassa osassa, vaan joka osassa toistetaan ainoastaan ohjelman omaa teemaa.

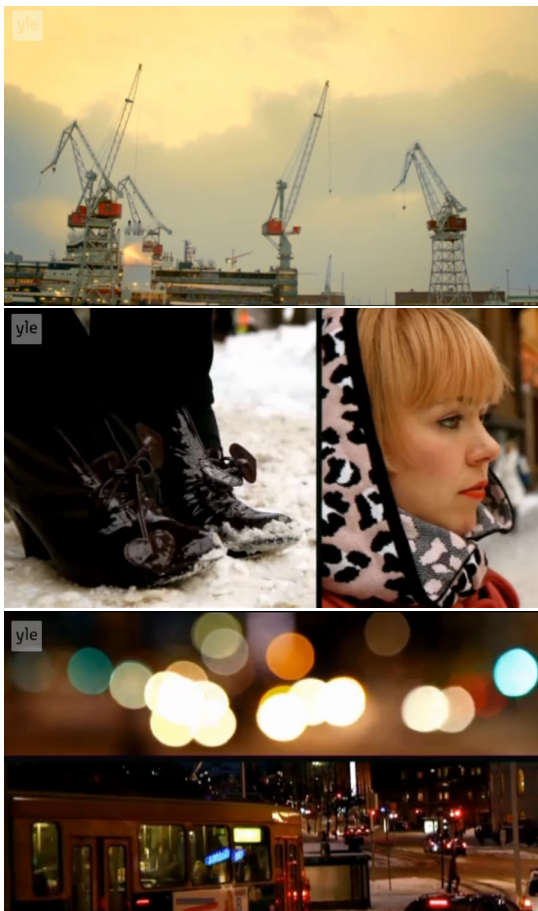
Tekijänä: Minna Parikka

Avaan ja analysoin yhden jakson henkilökuvasarjasta selvittääkseni, minkälaisiin elementteihin formaatti perustuu.

Henkilökuva alkaa kohtauksella, jossa siamilainen kissa kävelee valokuvausstudion lavasteissa. Salamat pitävät hurisevaa ääntä latautuessaan. Puhe alkaa keskustelulla itse tilanteesta valokuvien rajauksista. Minna Parikka ja valoku-

Kuvankaappauksia Ylen Tekijänä -sarjasta. Dokumentaarisessa henkilökuvasarjassa käytetään hyvinkin arkisia ja yksinkertaisia kuvia kuvituskuvina ja tarinan kuljettajina.

vaaja kumartuvat tietokoneen ääreen. Erittäin lyhyt leikkaus kadulle, jossa kamera seuraa Minna Parikkaa hänen selkensä takana hänen kävellessään. Miljöö vaihtuu galleriamaiseen tilaan, Parikan työhuoneeseen. Parikka näytetään luonnostensa äärellä ja hän puhuu suunnitelmistaan.

Leikkaus puolikuvaan kadulle, jossa Minna Parikka kävelee kasvot kameraan päin. Sarjan tunnusmusiikki alkaa ja grafiikat ilmestyvät kuvaan nauhamaisina muotoina. Grafiikat on rotoskoopattu suhteessa Parikan vartaloon ja teksti nousee ja laskee yhdessä hänen askeltensa kanssa. Parikka kävelee ulos kuvasta, musiikki loppuu kuin seinään ja leikataan lumisateiseen katuvaloon taivasta vasten. Parilla kaupunkikuvalla esitellään miljöö, grafiikka näyttää tarkan paikan ja ajan: ”Punavuori klo 7:30”. Taustalla radiouutiset puhuvat onnettomuudesta ja sitten Guggenheim-museosta. Vielä muutama kuva heräilevästä Helsingistä. Koira haukkuu, aamun valo kajastaa hieman ja liikenne hurisee ohitse. Kuvataan kerrostalon ikkunaa. Kuva siirtyy sisään, jossa Parikka tekee aamupuuhiaan ja keittää teetä. Radio kertoo yhä uutisia taustalla.

Leikkaus, jossa Parikka siirtyy työpöytänsä ääreen, radio hiljenee. Kuuluu vain näppäimistön naputus. Nopeita leikkauksia pöydällä oleviin Parikan suunnittelemiin kenkiin, takaisin sormiin, jotka naputtavat näppäimistöä, kasvoihin, jotka katsovat ruutua keskittyneesti. Leikkaus piirustus-pöydän ääreen, jossa Parikka luonnostelee kenkää. Parikka kertoo kuvassa luonnosteltavasta suunnitelmasta. Ääni on

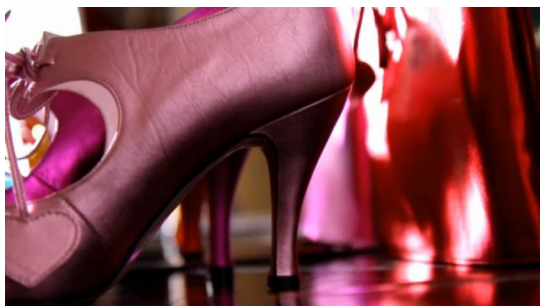
otettu haastattelutilanteesta, johon leikataan hetkeä myöhemmin. Haastattelukuva on suhteellisen tiukka lähikuva. Osa Parikan otsasta rajautuu ulos kuvasta, mutta hänen olkapäänsä näkyvät. Leikkaus takaisin luonnostelutilanteeseen, kuvataan Parikan olan yli. Kaikki kuvat ovat erittäin tiiviitä lähikuvia. Ääniraita kertoo Parikan unelmasta ryhtyä kenkäsuunnittelijaksi. Kuvat pyörivät luonnostelussa. Leikkaus laajempaan kuvaan, jossa Parikka istuu työpöytänsä ääressä. Kuva vedetään epätarkaksi ja päälle ilmestyy faktoja Parikan vaiheista: syntymä, opiskelu, oma yritys, sekä motto ”Unelmat on tehty elettäviksi”. Teemamusiikki alkaa.

Leikkaus peilin kautta kuvattuun lähikuvaan Parikasta, joka taivuttaa ripsiään. Montaasi Parikasta meikkaamassa. Kuva on jaettu keskeltä kahtia, yläpuolella laajemmassa kuvassa Parikkaa näkyy sekä suoraan että peilin kautta. Alemmassa kuvassa on erikoislähikuva Parikan silmistä. Ääniraidassa Parikka ryhtyy kertomaan kenkäsuunnittelijan ammatista. Leikkaus jälleen lähikuvaan Parikan luonnoksista. Kuvituskuvana näytetään Parikkaa luonnostelemassa. Lähikuvia, käsistä, kasvoista. Välissä yksittäinen puolikuva, jossa Parikka nostelee luonnoksiaan korkealle ja kertoo kuvassa niistä. Koko aamun työhuoneisuus koostuu pelkästään erittäin monista huoneessa kuvatuista kuvituskuvista pienin variaatioin. Väliin on leikattu haastattelukuvaa Parikasta samassa tilassa, sekä montaaseja Parikan kasvoista ja työskentelevistä käsistä.

Siirtymään käytetään lähikuvaa korkokenkäisestä jalasta,

jotka heiluu. Kuvaan on rotoskoopattu jälleen yksi Parikan motoista keikkumaan jalan tahtiin. Teemamusiikki voimistuu. Leikataan jälleen Parikkaan laittautumassa. Ääniraita kertoo kenkä- ja muotialan hektisyydestä.

Koko henkilökuvaa toistaa samaa kaavaa. Henkilökuvaa etenee Parikan päivän mukaan. Kuvat ovat teemaltaan jopa hieman monotonisia, mutta kiinnostus pysyy yllä hyvän ääniraidan ja kuvien varioivan käytön kautta. Siirtymiin fyysisistä paikoista ja teemasta toiseen käytetään montaaseja, mietelauseita ja katukuvia teemamusiikin rytmittämänä.

Kuvan laadussa on huomattavaa se kuinka suuri osa siitä on lähikuvaa ja erikoislähikuvaa. Niin kuvituskuva kuin haastattelukuvakin on äärimmäisen tiukasti rajattua. Henkilökuvaa talvisessa Helsingissä koostuu haastattelutilanteen lähikuvista, kenkien lähikuvista, luonnosten lähikuvista; kuva on hyvin intiimiä. Lähes ainoastaan siirtymäkuvat edustavat laajempia kuvarajauksia. Siirtymissä kuvataan Helsingin katuja, ihmisvilinää, raitiovaunuja, juoksevia kenkiä, montaaseja valoista ja linja-autoista. Siirtymienkin taustalla Minna Parikka puhuu ajatuksistaan suunnittelun takana ja toiveistaan yrityksensä parissa. Siirtymiä vauhditetaan myös ohjelman teemaa mukailevalla musiikilla.

Henkilökuvaa päättyy kysymykseen siitä, mikä tekee Parikan onnelliseksi. Viimeiset kuvat on kuvattu illalla Parikan kotona, jossa hän kertoo nojatuolistaan käsin toiveistaan ja onnensa lähteistä. Viimeisenä kuvana lopputekstien taustalla on matkalaukusta irrotettu matkatavaratarra.

Dokumentin kertojäänenä toimii Minna Parikka itse, joka toimii ”voice of authority” -elementtinä dokumentissa. Voice of authority on tyypillinen selittävän moodin elementti, jossa puhuja esiintyy kuvituskuvassa. Sitä voidaan käyttää toisen selittäville dokumentille ominaisen keinon ”voice of God”:n sijaan, jolla tarkoitetaan kasvotonta auktoriteettista kertojääntä. (Nichols, 2001, 105-109.)

Ylen Tekijänä-sarja on fuusio sekä havainnoivasta että selittävästä dokumenttimoodista. Toisaalta Parikkaa sekä ohjaillaan kysymyksiin ja toisaalta hänen päivänsä seurataan tilanteisiin puuttumatta.

Grafiikoihin nostetaan lainauksia Minna Parikan haastattelusta. Tekstit ja muu grafiikka on rotoskoopattu kulkemaan henkilöhahmojen tai jonkin muun videossa esiintyvän elementin mukaan.

Tekstit on efektoitu typewriter-tyyliin, jolloin teksti ilmestyy kirjain kerrallaan, kuten kirjoitettaessa.

Pysäytyskuvia Kopla Helsingille kuvatusta wallpaper-stokista.

KEHITYSASKELEET

TYÖSKENTELYTAPOJEN OPTIMOINTI

Työskentelytapojen ja työvaiheiden läpikäynnillä sekä uudelleensuunnittelulla on tavoitteena saada videotyöskentely sujumaan aikataulua venyttämättä näyttävämmin lopputuloksin.

Lähtökohtaisesti Kopla Helsingillä ei ollut äänikirjastoa eikä videokirjastoa, josta voisi ammentaa. Näihin kirjastoihin ei ole budjetoitu varoja, joten niitä ei projekteihin erikseen normaalisti hankita. Kuvamateriaali on siis kuvattava itse ja äänimateriaali joko nauhoitettava tai käytettävä free-musicarchive.org:in kaltaisia ilmaispalveluita.

WALLPAPER-STOKKI

Mikäli kuvaustilanteissa ei ole tarpeeksi visuaalisuutta, on hyvä kuvata yleistä aiheeseen liittyvää stokkikuvaa. Curran Bernard (2011, 179-180) kertoo esimerkin kirjassaan vanhuksista kuvattavasta dokumentista. Mikäli dokumentin aiheena ovat vanhukset, on hyvä käydä kuvaamassa esimerkiksi vanhusten fysioterapiaa. Tällöin saadaan lisää mielekästä materiaalia. Kyseistä materiaalia kutsutaan termillä ”wallpaper”, koska kuva itsessään on hyvin geneeristä, eikä linkity suoraan tarinaan tai dokumentin henkilöihin.

Wallpaper-materiaali on usein välttämättömyys. Stokkikuvaa tulisikin kuvata aina, kun se on mahdollista. (Curran Bernard, 2011, 178.)

Kopla Helsingin tutkimusvideoissa ihminen ja hänen elämänsä on aina keskiössä. Haastatteluihin sisältyy aina osio, jossa pyritään perehtymään henkilön arkielämään ja hänelle tärkeisiin asioihin. Vasta tämän jälkeen siirrytään keskustelemaan varsinaisesti tutkimuksen kohteena olevasta palvelusta tai tuotteesta. Haastattelut tehdään useimmiten ihmisten kotona. Vaikka valtaosa haastatteluista keskittyy Helsinkiin ja sen lähialueille, myös pienemmät ja syrjäisemmät paikkakunnat tulevat edustetuiksi.

Koplan wallpaper-stokki sijoittaa haastattelukuvat kontekstiin, onko kyseessä suurkaupungin vilinää vai maalaismaisan rauhaa. Kuvat ovat ihmisistä liikkeessä, tekemässä arkisia puuhiaan. Stokki on laitettu aluille tämän opinnäytetyön myötä ja sitä tullaan täydentämään vielä jälkeenpäin.

Stokki-suunnitelman mukaan sisältö syntyy etupäässä monipuolisesta kaupunkikuvasta ja ihmisvilinästä. Ihmisiä matkustamassa, arkiostoksilla, käveleviä jalkoja ja ihmisiä viettämässä vapaa-aikaansa. Kuvien tulee sisältää vuodenaikojen kierto, kaupunkimaisemia, maalaismaisemia, ulkona liikkumista ja ostoskeskusten vilinää. Stokkia tulee pyrkiä kuvaamaan aina kun siihen ilmestyy sopiva tilaisuus, jotta kuvamateriaali olisi mahdollisimman monipuolista.

Pysäytyskuvia Kopla Helsingille kuvatusta wallpaper-stokista.

Liikkuminen ja liikenne ovat merkittävä osa Koplan wallpaper-stokkia. Pysäytyskuvia videomateriaalista.

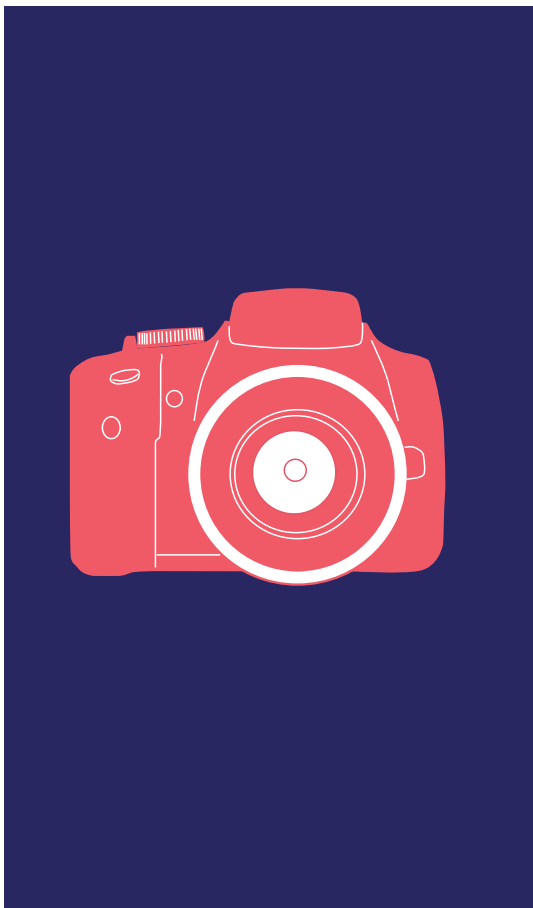

HAASTATTELUJEN KUVAUS JA ÄÄNIEN TALLENNUS

Haastattelutilanteet kuvataan useimmiten haastateltavien kotona. Kuvattavaa tilaa ei siis pystytä kontrolloimaan juurikaan, eikä siihen pääse tutustumaan etukäteen. Kun kuvauspaikalle saavutaan, kuvaaja kartoittaa tilan ja pyrkii löytämään haastateltavalle paikan, jossa hän voi olla mukavasti, mutta jossa valaistus on riittävää, eikä taustalla kuulu meteliä tai muita vastaavia häiriötekijöitä. Haastattelutilan tulisi olla mahdollisimman pelkistetty, jotta huomio ei siirry suotta epäolennaisiin tekijöihin. Haastateltavan koti kertoo toki paljonkin hänen persoonallisuudestaan, mutta kokonaisuuden kannalta rauhallinen tausta on miellyttävämpi vaihtoehto.

Kaikki haastattelut kuvataan Canonin järjestelmäkameralla, käyttäen Velbonin jalustaa, jossa ei ole kinopäätä. Kuvaukseen tulee kaluston puolesta pieniä taukoja, sillä Canonilla pystyy ottamaan kerrallaan vain 15-20 minuutin pituisia ottoja. Ottojen välillä kameraa siirretään hieman, jotta materiaali ei olisi liian monotonista. Haastateltavat kuvataan lähinnä lähi- tai puolikuvassa. Mahdollisesti myös erikoislähikuvassa. Materiaalista ei haluta tehdä liian kliinistä viemällä kamera kauas haastateltavasta. Toisinaan haastateltavia on pyydetty ottamaan haastatteluun mukaan joitain heistä kertovia esineitä. Tällöin kuvan täytyy olla laajempaa, jotta henkilöt mahtuvat esittelemään valitsemansa asiat. Pääpaino on kuitenkin mahdollisimman intiimissä kuvassa.

Haastattelun äänet nauhoitetaan sanelimella, jonka ominai-

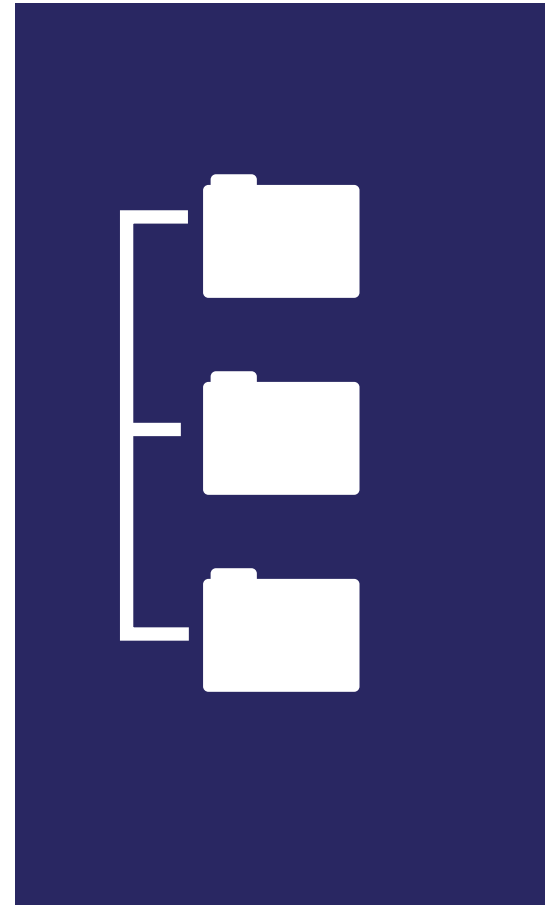

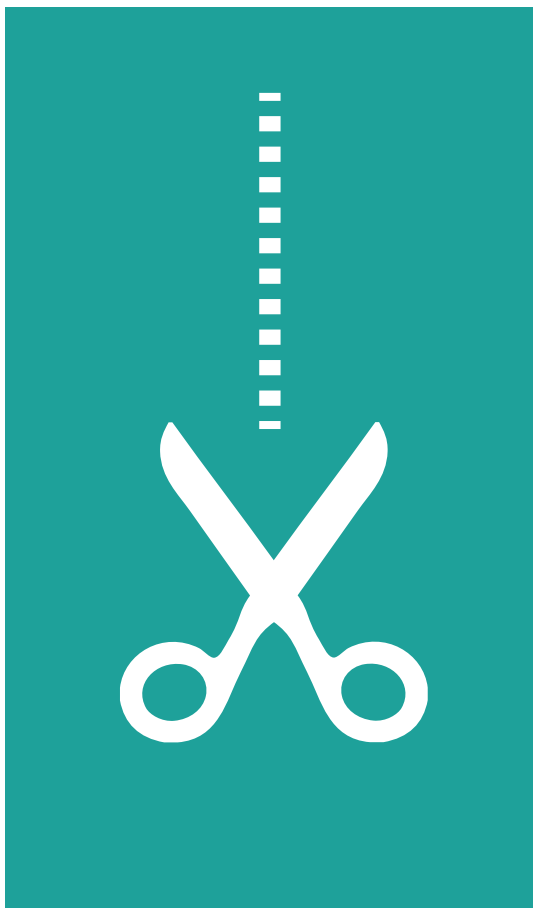
suudet ovat välttävät sisätiloissa kuvattaviin haastatteluihin. Nauhuri sijoitetaan lähelle haastateltavaa mahdollisimman huomaamattomaan paikkaan, jotta ääni pysyy mahdollisimman selkeänä ja tasalaatuisena. Erillistä äänimiestä ei ole budjetoitu tutkimusvideon tuotantoon, joten sanelin on sekä kokonsa että toiminnallisuksiensa puolesta toistaiseksi kelpuutettava ratkaisu.

Kuvaajan rooli on lähinnä tallentajan rooli siinä vaiheessa kun haastateltavalle on löydetty kuvauksen kannalta paras paikka asunnosta. Haastattelijana toimii tutkija. Ihmistutkimuksen ammattilaisina he saavat haastateltavat unohtamaan kamerat hyvinkin helposti, eivätkä edes pienet tauot kameran siirtoineen häiritse keskittymistä. Haastatellut kertovat hyvin avoimesti ajatuksistaan ja näyttävät myös tunteensa hyvin aidosti.

Kuvaustilanteissa tulee pitää huoli siitä, että kaikki materiaali on klaffattua. Jo ennen haastattelupaikalle menemistä, tulisi tietokoneelle luoda valmiiksi kansiojärjestelmä, johon kaikki tiedostot saadaan tallennettua nopeasti ja järjestelmällisesti paikan päällä. Muistikorttien rajallisuuden vuoksi niitä voidaan joutua tyhjentämään haastattelujen välissä tai jopa niiden aikana, jolloin on ensisijaisen tärkeää, että datan säilytys on suunniteltu etukäteen.

Haastatteluvideoiden kansiojärjestelmä rakentuu useimmiten projektin mukaan nimitystä pääkansioista, jonka alle asetetaan kaikki osaset alakansioina. Alakansioihin luodaan kansiot raakamateriaalille, grafiikoille ja työtiedos-

toille. Raakamateriaalien alle tulee oma kansionsa jokaiselle haastateltavalle henkilölle. Kyseiseen kansioon tallennetaan sekä ääniraita että videomateriaali. Materiaali on hyvä myös nimetä mahdollisimman pian.

Työtiedostot-kansioon tallennetaan päivittäiset versiot Premiere-tiedostosta, jotta työvaiheissa voi palata tarvittaessa taaksepäin.

Grafikkakansio puolestaan sisältää kaikki tarvittavat graafiset elementit.

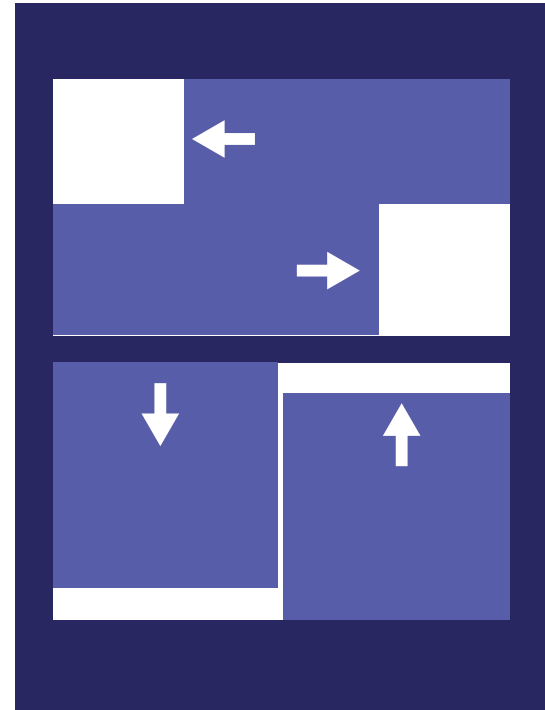
LEIKKAUS

Dokumentin editoinnissa haetaan perinteisen elokuvaileikkauksen jatkumon sijaan todisteiden leikkaamista ("documentary editing evidentiary"). Leikkaus tukee logiikkaa ja yhtä selkeätä väitettä sen sijaan, että luotaisiin kohtaus, jossa ylläpidetään illuusiota yhdestä ajasta ja paikasta. Sen sijaan, että ovea lähestyvistä henkilöstä leikataan samaan henkilöön, joka on juuri astunut huoneeseen, dokumentissa kuvattaisiin lähikuvaa viinipullosta, joka lyödään rikki laivan keulaan ja sitten leikataan laivaan, joka lähtee satamasta laajassa kuvassa. Dokumentin laivakuvat eivät välttämättä esitä samaa laivaa, aikaa tai paikkaa. Ne luovat prosessin representaation yksittäisen hahmon kehittymisen sijaan. (Bill Nichols, 2001, 29-30.)

Samoin tutkimusvideon tilanteessa on kyse useammasta haastatellusta, jotka puhuvat toisiaan tuntematta ja heidän mielipiteitään tietämättä samasta teemasta, esimerkiksi mat-

kailusta, puhelinliittymistä tai ostotottumuksistaan ruoka-kaupassa. Nämä ihmiset ja heidän kertomansa asiat avaavat prosessia, joka on tutkimuksen tilanneelle taholle merkittävä. Yhdessä materiaali muodostaa ikään kuin vuoropuhelumaisen tilanteen, jossa haastatellut henkilöt täydentävät toistensa ajatuksia, ovat eri mieltä asioista, perustelevat väittämiään ja kertovat tuntemuksistaan.

Tunnelmaa ja tarinaa kannattelee hieman tajunnanvirtainen polveileva ääniraita. Kun haastateltavat unohtavat kamerat, he alkavat näyttämään enemmän tunteitaan ja eläytyvät vahvemmin kertomiinsa seikkoihin. Tällöin heihin on helppo samaistua. Tajunnanvirtaa rytmittää kuvituskuva ja tarvittavat väliotsikot teemojen vaihtumiseen. Valtaosa aiheen nyanssien vaihdoista pyritään hoitamaan vain haastatteluraidan voimin. Tutkimusvideo, kuten dokumenttikin, pyrkii ensin esittelemään henkilöhahmot tarvittavalla tasolla. Rakennetta videoon pystyy luomaan haastattelijoiden puheen luontaisilla rytmeillä, sekä kommenttien pituuksia vaihtelemalla. Napakat yhden sanan tai lauseen leikkauksista koostuvat osuudet antavat ryhtiä myös laveammista vastauksista koostuvalle videolle. Selkärangan muodostaa selittävistä dokumenteista tuttu ongelma-ratkaisu -pohjainen tarinan kulku. Ongelma-ratkaisu -rakenteen lisäksi on hyvä ottaa huomioon asiakas, jolle video on tulossa. Haastateltavien kritiikki voi olla hyvinkin rankkaa yritystä ja tämän palveluja kohtaan. Tällöin perinteinen hampurilaismalli on hyvä tapa viestin perille viemiseen.

Havainnollisetettuna Ylen Tekijänä-sarjassa käytettyjä efektejä, joissa kaksi kuvaa liikuu ruutuun muodostaen kiinnostavan kokonaisuuden. Tämä efekti on helppo toteuttaa ja se antaa huomattavasti lisää syvyyttä ja mielenkiintoa myös arkisemmille kuville.

Wallpaper-stokki sisältää useita kuvia, joissa on käytetty syväterävyyttä ja tarkennusta tehokeinona. Sumuisia kuvia on helppo käyttää tekstien taustoina ja efekteinä montaaseissa.

Kerrontaa rytmittävää kuvituskuvaa on tarkoitus leikata hieman samaan tyyliin kuin Ylen Tekijänä-sarjassa on tehty. Erilaiset montaasit ja ihmiset kaupungissa ovat suuressa roolissa. Täysin eri teemaa käsitteleviin osioihin siirtyessä on selkeämpää käyttää wallpaper-materiaalin tukena myös tekstiä.

Wallpaper-kuvien ei tarvitse olla haastattelulokaatiosta tai muutenkaan liittyä suoraan haastateltavaan henkilöön tai hänen fyysiseen elämänpiiriinsä. Tärkeintä on välittää oikeanlainen tunnelma ja antaa katsojalle mahdollisuus keskittyä hetki ja suunnata ajatuksensa videon katsomiseen ennen kuin varsinainen haastatteluraita alkaa tai tema vaihtuu. Tällöin ensimmäisetkään sekunnit haastattelusta eivät hujahda katsojalta ohi huomaamatta. Videokuva toimii virittäytymiseen paremmin kuin still-kuva tai animoimaton grafiikka. Liike osoittaa videon alkaneeksi ja toimivaksi, jolloin katsoja siirtyy odottamaan varsinaista sisältöä, eikä ala pohtimaan sitä lähtikö kyseinen video pyörimään vai ei.

Tutkimusvideot saavat ensimmäisen esityskertansa osana laajempaa tutkimusraportin presentaatiota. Tämän jälkeen tutkimuksen tilannut yritys käyttää sitä sisäisissä tilaisuuksissaan edelleen presentaatiomaisesti. Lopputuote ei siis tule olemaan internetissä eikä televisiossa, joten siihen eivät päde suoraan kummankaan median säännöt. Käytännössä merkittävää on videoiden pituuden pitäminen mahdollisimman kompaktina hieman nettivideoiden tapaan. Kyseessä on kuitenkin vain yksi osa raporttikokonaisuudesta.

GRAAFISET ELEMENTIT

Koplan graafinen ilme muodostuu yrityksen ideologialle ”Making sense out of signs”. Yrityksellä ei ole ensinnäkään vain yhtä logoa, vaan useampia elementeistä koostuvia erilaisia logoja. Nämä elementit muodostavat pääpainon koko ilmeelle. Koplalla on käytössään kolme väriä yrityksen värikartassa, mutta ilme on suunniteltu adaptoitavaksi asiakkaan värimaailmaan. Vaikka värit muuttuvatkin, ovat graafiset muodot niin vahvat, että Koplan ilme on tunnistettavissa. Koplan ensisijainen fontti on Futura.

Koplan presentaatioissaan käyttämät kuvakkeet ja ikonit ovat myös äärimmäisen yksinkertaistettuja. Kaksiulotteisuus, selkeät muodot ja linjakkuus ovat kaiken yhdistävät tekijät.

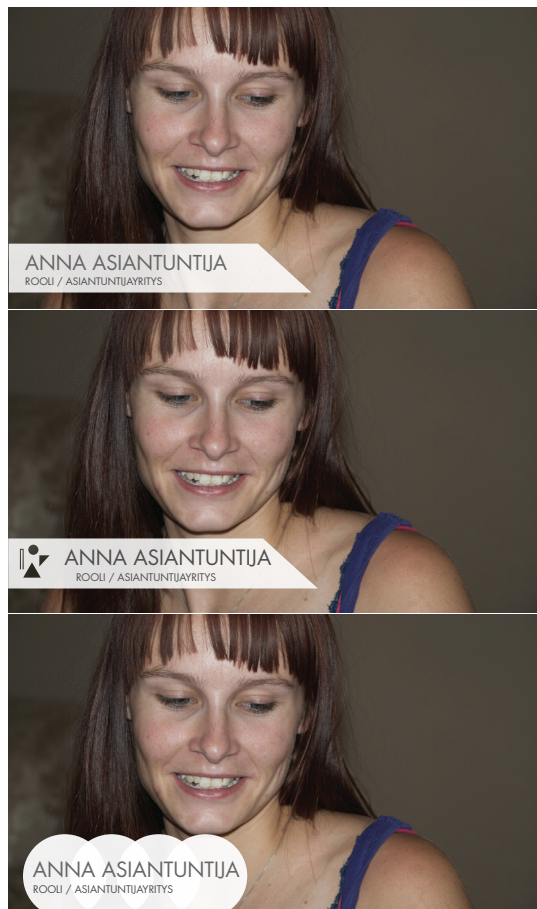
Koplan perusmuotoja käytetään persentaatioissa myös yhdistettynä valokuvaan. Tällöin muodot ovat useimmiten valkoisia.

Tälle samalle ideologialle on hyvä rakentaa myös videoihin tarvittavaa grafiikkaa. Asiantuntijahaastatteluihin tarvitaan nimikylttejä ja jokaiseen videoon tarvitaan myös erilaisia otsikko- ja väliotsikkoaihoita.

Rakennetut aihiot kumpuavat Koplan ilmeen kulmakivenä toimivista muodoista. Yksinkertaisimmillaan nimikyltti voi mukailla Koplan nelikulmaisen muodon muotokieltä. Mikäli halutaan korostaa vielä enemmän Koplan visuaalista ilmettä, voidaan leikata muotoon muiden elementin muoti-

Kopla Helsingin graafinen ilme perustuu perusmuotoihin, joita käyttämällä voidaan luoda monenlaisia kuoseja ja kuvia. Koplalla on kolme pääväriä: turkoosi, violetti ja vaaleanpunainen.

sia aukkoja. Aukot ovat läpikuultavassa muodossa tarpeeksi hienovaraiset, joten ne eivät suotta vie huomiota itse asiasta.

Asiantuntijahaastatteluiden kaksi ensimmäistä kylttivaihtoehtoa voidaan joko animoida hillitysti liukumaan kuvaan ja poistumaan liukuen tai ne voivat ilmestyä kuvaan leikkauksen mukana jo valmiina paikoillaan.

Kolmantena vaihtoehtona on ympyrään perustuva nimikyltti, joka on moniulotteisempi kuin kaksi aiempaa vaihtoehtoa. Täten se antaa enemmän vaihtoehtoja myös kyltin mahdolliseen animoimiseen.

Tekstit nimikylteissä on kirjoitettu Futuralla, sillä Futura on Koplan ensisijainen kirjaisin. Tummanharmaa teksti on tyylikäs ja luettava. Nimikylttien valkoinen läpikuultava pohja toimii oli taustalla minkäläistä tahansa videomateriaalia.v

Otsikkografiikat noudattavat myös Kopla Helsingin muotokieltä. Otsikkoelementit voidaan tarvittaessa animoida ja efektoida liikkumaan.

JÄLKIKÄSITTELY JA TOIMITUS ASIAKKAALLE

Tutkimusvideoiden tulee pysyä autenttisen näköisinä, joten jälkikäsitteilytoimenpiteet ovat melko keveitä. Kaikki videot värimääritellään ja mahdolliset kontrastiongelmata korjataan.

Videot on kaikki kuvattu full HD -laatusena ja ne myös toimitetaan HD-laatusina asiakkaalle. Videotiedostot pakataan mp4-muotoon, jotta ne ovat toistettavissa mahdollisimman monella ohjelmalla ja jottat tiedostokoot pysyvät

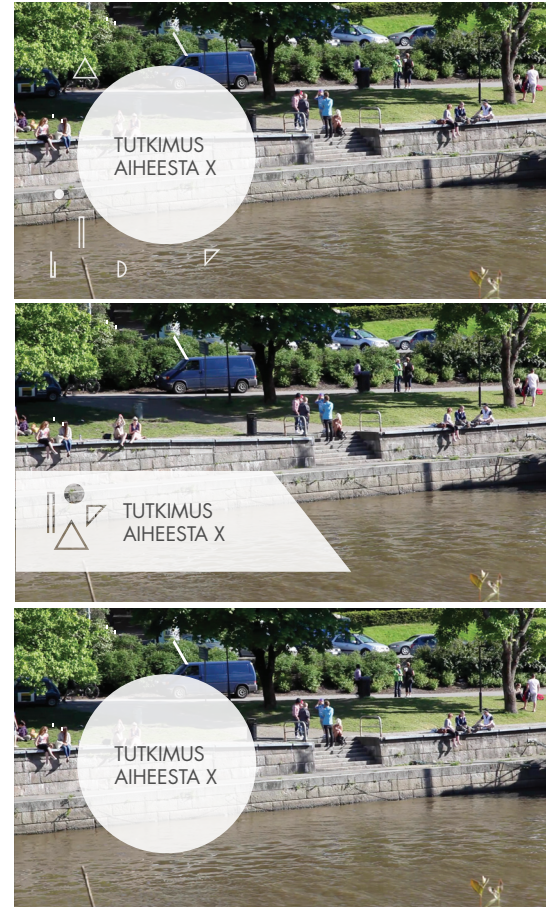
maltitillisina. Useimmiten videot luovutetaan joko muistitokulla tai Dropbox-palvelun kautta.

MAHDOLLISUUKSIA TULEVAISUUDEN KEHITYSASKELEIKSI

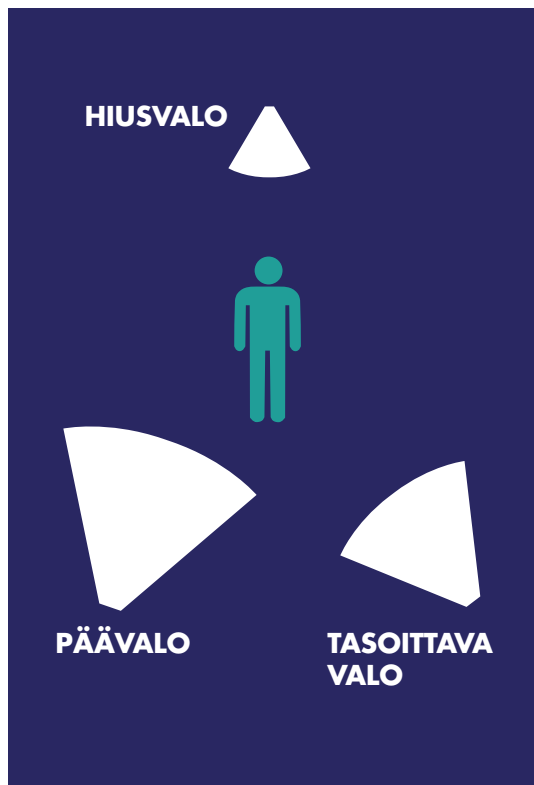
Tutkimusvideoiden ilmettä voidaan kehittää entistä ammatillisempaan suuntaan kalustohankinnoilla. Kopla Helsingin valttikortiksi suunniteltu vahva visuaalisuus olisi entistä vakuuttavampaa, mikäli videomateriaali saataisiin kuvattua ja äänitettyä entistä puhtaampana. Tässä osiossa esiteltävä neljän elementin setti voidaan hankkia myös porrastetusti. Jokainen elementti kuitenkin muodostaa oman tärkeän osansa laadukkaaseen videon tallentamisessa. Setti pohjaa Michael Rabigerin kirjassaan *Directing the Documentary* keräämiin huomioihin erilaisissa dokumenttituotannoissa hyödynnettävästä kalustosta.

Ensimmäinen elementti hankintalistalla on vaihtolinssit kameraan, sekä mahdollisesti myöhemmässä vaiheessa itse rungon vaihto ammattirunkoon. Kittilinssin valovoima asettaa suuret haasteet, eikä linssi ole kovinkaan monipuolinen. Settiin tulisiikin lisätä valovoimainen normaaliobjektiivivi, tele- eli kaukoobjektiivivi sekä laajakuvaobjektiivivi. Etenkin valovoimainen normaaliobjektiivivi parantaisi haastattelutilanteiden kuvanlaatua huomattavasti. Valovoimainen objektiivivi antaa hieman anteeksi erillisen valaistussetin puuttumisen.

Toinen elementti on kevyt valosetti. Haastattelutilanteis-

Kolmipistevalaisu.

sa on usein monenlaisia valaistuksellisia ongelmia, jotka vaikuttavat epämieluisalla tavalla kuvattavaan kuvaan. Valoa voi olla liian vähän, jolloin kuvasta tulee joko pimeää tai kohisevaa, kun ISO-arvoa joutuu nostamaan liian suureksi. Valo voi myös olla liian voimakas, jolloin kuvasta tulee liian kontrastista. Valo voi tulla epäedullisesta kulmasta tai yksinkertaisesti olla epäimarteleva suhteessa kuvattavaan kohteeseen. Haastateltavan ilmeet ja reaktiot eivät saa kadota varjoihin.

Kolmipistevalaisu on ideaaliratkaisu haastatteluiden valaistukseen. Kolmipistevalaisu koostuu päävalosta, tasoittavasta valosta, sekä hiusvalosta. Päävalo tuo esiin kuvattavan kohteen ja tasoittava valo nimensä mukaan pehmentää varjoja. Hiusvalo puolestaan irrottaa kuvattavan kohteen taustasta. (Rabiger, 2009, 169-171.) Kevyt keikkasetti on nopea kasata ja helppo liikutella. Esimerkiksi Dedolightin Studio 3 DSC1 -setti toimisi kertahankintana, joka nostaisi materiaalin tasoa huomattavasti. Valojen käytössä kannattaa harkita niiden vaikutusta haastateltaviin henkilöihin. Osalle haastateltavista valot toimivat vapauttavana elementtinä, osa taas saattaa kokea tilanteen hämmentäväksi ja hieman vaivaannuttavaksi. Kevyt valaisukalusto tosin on vielä helposti lähestyttävä verrattuna esimerkiksi täyteen studiovalaistukseen.

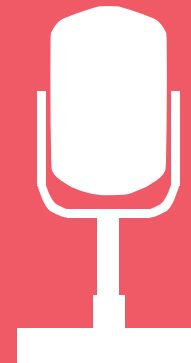
Kolmantena elementtinä hankintalistalla on laadukas äänentallennin. Äänenlaatu on erittäin tärkeää lopputuloksen kannalta. Huonolaatuinen ääniraita katkaisee katsojan

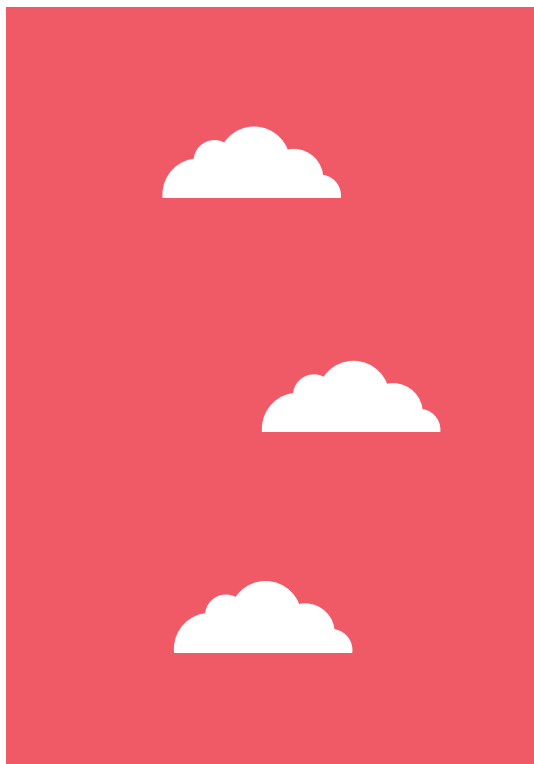

yhteyden itse esitettyyn asiaan. (Rabiger, 2009, 135.) Tallentimella tulisi pystyä tallentamaan pakkaamatonta ääntä, kuten WAV-tiedostoja. Nykyinen tallennin toimii sisätiloissa riittävästi, vaikka äänen laadussa olisikin parantamisen varaa. Äänenlaatu on vain hieman kameran omaa ääntä parempi. Laadukas ääni on vivahteikkaampaa ja puhtaampaa. Etenkin ulkona tehtäviin haastatteluihin mikrofoni, johon saa tuulisuojan on ehdoton.

Mikäli produktion ei haluta palkata erikseen äänimiestä, esimerkiksi nappimikrofoni radioyhteydellä mahdollistaisi hyvän studiomaisen äänenlaadun. Radiomikrofoni on kiinni lähettimessä, joka lähettää äänen vastaanottimeen, johon tiedosto tallentuu ja jonka avulla äänen laatua monitoroidaan nauhoituksen aikana. Radiomikrofonit ovat kalliita kertaostoksena, mutta niitä voi myös vuokrata kohtuuhinnoin. Radiomikrofonia pystyy monitoroimaan tiettyyn pisteeseen samalla kun valvoo kameraa, jolla kuvataan haastattelutilannetta. Ideaalitulanteessa kuvaaja ja äänittäjä saavat keskittyä täysin omiin tehtäviinsä.

Radiomikrofonille vaihtoehtona toimisi myös haulikkomikrofoni, tallennin, sekä puomi. Tämän käsittelyyn tosin tarvitaan osaava henkilö, joka hoitaa yksinomaan puomitusta. Neljäs elementti on jalusta, jossa on laadukas kinopää. Hyvä jalusta on kevyt, valmistettu hiilikuidusta ja siinä on pallonivel, joka mahdollistaa kameran nopean säätämisen. Tärkeätä on myös laaja korkeuden säätö, sekä nopea kameran kiinnitys ja irrotus. Kinopään laatu on ratkaisevin tekijä.

Klassinen tiltaus taivaalta katua kohden toimii aina kohtausten sisäänajossa. Kinopäinen jalusta mahdollistaisi myös wallpaper-materiaalin monimuotoistamisen.

Michael Rabigerin (2009, 400) mukaan kameraliikkeitä suunnitellessa tärkeintä on panostaa parhaaseen mahdolliseen jalustaan, johon budjetti taipuu. Tähän on helppo yhtyä. Kinopäällä tulee onnistua hallittu panorointi sekä tiltaus, joten myös kitkan tunnetta tulee pystyä säätämään.

Haastattelutilanteissa pärjää ilman kinopäistä jalustaa, mikäli sellaista ei ole tarjolla, sillä ne sisältävät äärimmäisen harvoin suunniteltuja kameraliikkeitä. Etenkin tiukkaa haastattelukuvaa kuvatessa kuitenkin kinopää olisi kuitenkin suureksi hyödyksi. Mikäli haastateltava liikkuu ja elehtii puhuessaan, voi hän ajautua jopa osittain ulos kuvasta. Tämän pystyy korjaamaan kinopäisellä jalustalla helposti ilman että kyseinen kohta näyttäisi videolla tökeröltä tai halvalta. Ilman kinopäistä jalustaa kameran siirtäminen tekee kuvasta helposti poukkoilevaa ja lähes käyttökelvotonta.

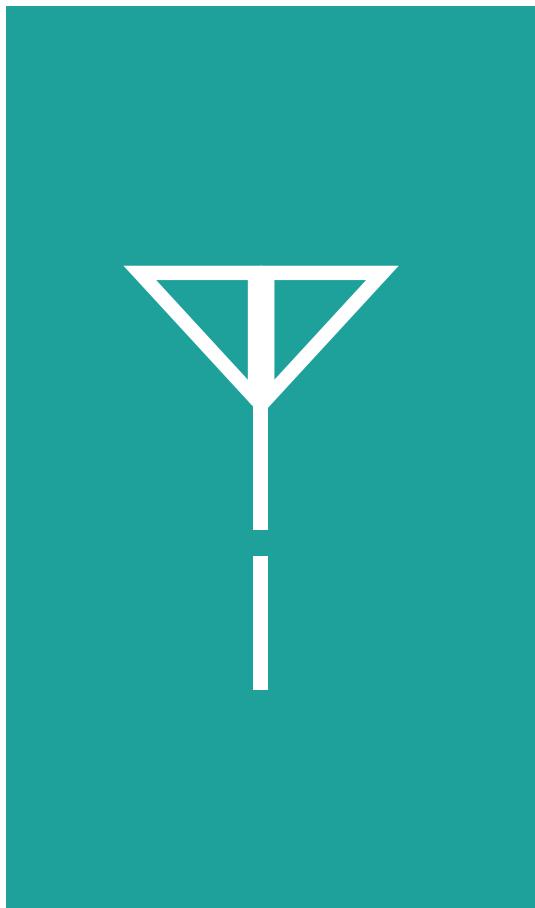
YHTEENVETO

Tutkimusvideo tuotteena ei putoa suoraan mihinkään tunnettuun genreen. Etenkään, kun kyse on vielä muotoutuvasta formaatista, jonka ohjenuorana toimii yhden yrityksen uudenlainen toimintafilosofia. Kopla Helsinki asettaa suuren painoarvon tutkimusdatan koukuttavuudelle. Tavoitteena on, että datan vastaanottaja perehtyy innostuneena saamaansa tietoon. Tätä päämäärää kohti pyritään visualisoimalla asoita, sekä etsimällä erikoisia ja kärkeäitäkin näkökulmia arkisiin tutkimuskohteisiin. Vaikka ajatusmaailma saattaakin lähentyä mainonnan maailmaa myyvien kulmiensa kautta, kyseessä on silti täysin validi tutkimus.

Tutkimusvideo ei siis voi olla uutinen. Eikä se saa olla mainos, vaikka sen tuleekin olla myyvä. Uutisten ajatusmaailma muistuttaa liikaa perinteistä tutkimustulosten raportointia, joka välittää kyllä faktat, mutta ei edes pyri viihdyttämään tai innostamaan. Mainokset puolestaan ovat koukuttavuudessaan ja keinoilussaan täysin epäuskottavia. Mainosten tarinat ovat usein liian imeliä ja lipeviä, eivätkä enää kiinni faktoissa.

Koplamaisen tutkimusvideon lähin serkku onkin dokumentti. Dokumentit viihdyttävät ja sivistävät. Ne esittävät faktat käärittynä sellaiseen formaattiin, että katsoja viihtyy

niiden äärellä muutenkin kuin pakosta.

Dokumentti ei ole formaattina yhtä kalustoriippuvainen kuin monet muut liikkuvan kuvan genret. Tämäkin on eduksi valittaessa vertailukohdetta kevyen kaluston tutkimusvideolle. Dokumentti osoittaa, että hyvä sisältö ja rakenne kantaa pitkälle ja voi olla enemmän kuin osiensa summa. Dokumenttirintamalta löytyvät kuitenkin myös varteenotettavimmat vaihtoehdot kaluston päivitykseen. Liikuteltavuus, pystytysnopeus, helppous ja joustavuus ovat hyvät lähtökohdat ihmisten kotona tehtäviä haastatteluita varten.

Dokumentti toimii kaikenkaikkiaan hyvänä lähtökohtana todenmukaisen ja mielenkiintoisen tutkimusvideon luomiseen. Kaikki opinnäytetyössä esitellyt keinot ovat yksinkertaisuudessaan hyvin konkreettisia ja silti ne nostavat lopputuloksen arvoa huomattavasti lähtötilanteeseen verrattuna.

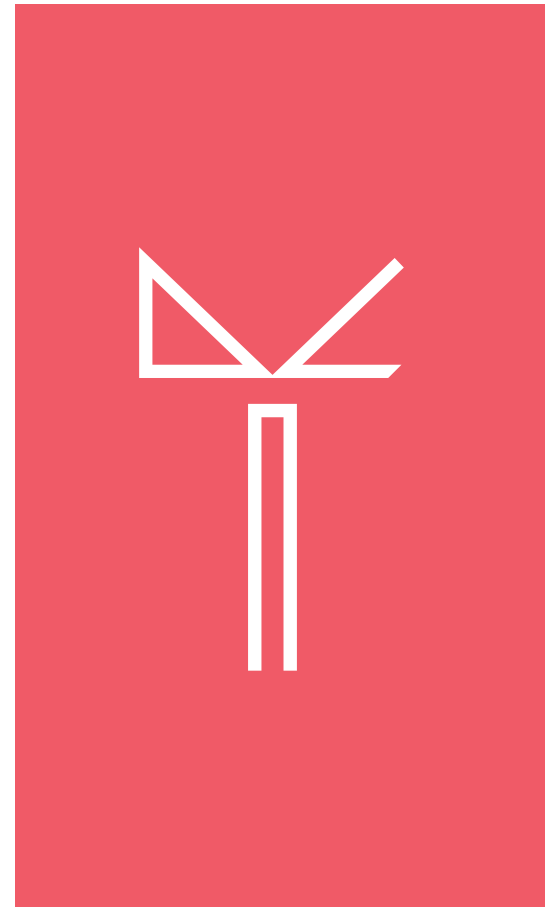
Lähtötilanteen ”puhuva pää” ja aihetta vaihtavat tekstiplanssit olivat varsin mielikuvitukseton ja tylsä ratkaisu. Dokumenttien kentältä löytyi termi wallpaper, joka ratkaisi tämän ongelman ja synnytti Koplan videostokin. Wallpaper-materiaalin käyttäminen haastatteluiden sisäänajoon ja väliotsikoiden taustalla luovat videoon tiettyä jatkuvuuden tunnetta. Kun staattinen tekstiplanssi katkaisee videon tunnelman, kantaa videomateriaali sitä huomattavasti paremmin. Videoiden aloittaminen miljöön ja vuodenajan määrittelyin auttaa myös katsojaa asennoitumaan ja keskittymään paremmin tulevaan sisältöön.

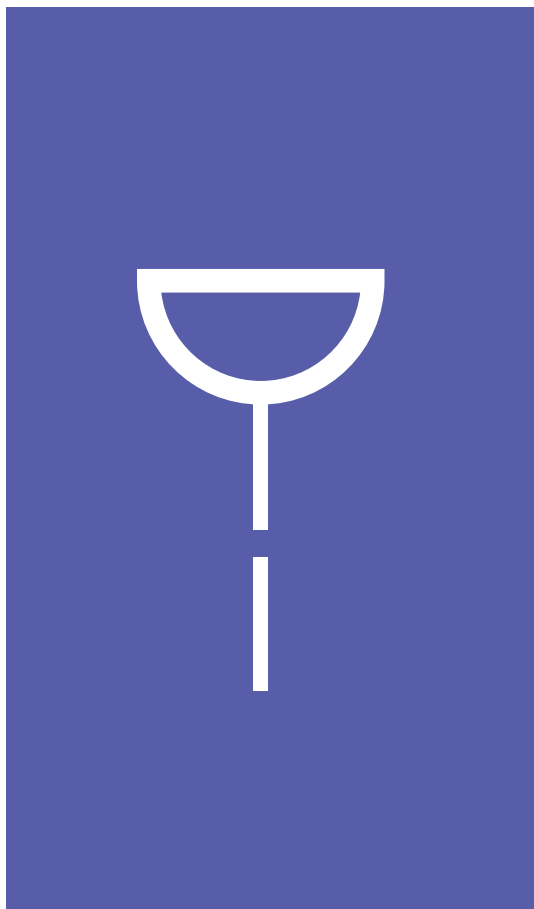
Dokumentaristien maailman keskiössä ovat haastattelut, wallpaper-materiaalit ja arkielämän tilanteet. Tämän fokuksen jakavat myös tutkimusvideon tekijät. Etenkin kun yksi Kopla Helsingin yrityslupauksista on tuottaa kautta linjan visuaalisesti mielenkiintoisempaa materiaalia kuin kilpailijansa.

Loogisinta olikin syventyä dokumenttielokuvien maailmaan tarinankertojina ja totuuden välittäjinä. Kaikki dokumenttimoodit eivät kuitenkaan soveltuneet tehtävään. Vertailun tuloksena pystyin toteamaan, että etenkin selittävät dokumentit ja jossain määrin myös havannoivat dokumentit ovat potentiaalista tarttumapintaa.

Selittävien dokumenttien ajatusmaailma menee lähes yhteen tutkimusvideon käytännön asettamien rajoitusten kanssa. Materiaali on pakotetusti ääniraitapainoiteista ja visuaalisuus seuraa vasta kakkosijalla.

Korhonen (2012) perehtyy kirjassaan yksinomaan suomalaisiin havainnoiviin dokumentteihin. Hän tekee havaintoja, joiden perusteella hän pystyy nimeämään yksittäisiä tekijöitä tiettyjen tunnelmien kannattajina. Nämä tekijät tulee ottaa huomioon myös, kun kuvataan tutkimusvideota. Kuvakoko, jalustan käyttö, vapaalla kädellä kuvaus, värikuva, mustavalkokuva ja kertojaäänen käyttötavat antavat kaikki oman sävyksensä kuvattuun materiaaliin. Jalustalla värikuvan kuvaaminen on paras vaihtoehto Kopla Helsingille, sillä uskottavuus ja asiantuntijuus välittyy täten parhaiten. Jalustalla kuvaaminen on kliinisempää kuin vapaalla kädellä

kuvattu materiaali, mutta sitä tasapainoittaa haastattelukuvan intimiys. Haastatteluiden kuvakoko tulee olla lähikuvaa ja jopa erikoislähikuvaa välittömän ja rehellisen tunnelman luoja. Kokonaisuutena syntyy inhimillinen ja uskottava pala ihmisten elämää.

Dokumentteihin pohjaava ongelma-ratkaisu -rakenne toimii myös tutkimusvideon selkärankana. Tämän lisäksi tulee ottaa huomioon se, että vastaanottavana osapuolena on maksava asiakas, joten myös haastateltavien kritiikki yritystä kohtaan on hyvä leikata mukaan niisanotussa ”hampurilaismallissa”, jolloin päällimmäiseksi jää suhteellisen positiivinen yleisvire. Tällaista palautemuotoa harvemmin näkee dokumenteissa, sillä draaman kannalta kärjistyksen olisivat tehokkaampia ilman mitään lieventäviä ratkaisuja. Kaikki dokumenttien säännöt eivät kuitenkaan päde tutkimusvideoon, joten kompromisseja on tehtävä raflaavuuden ja asiakkaan miellyttämisen välillä.

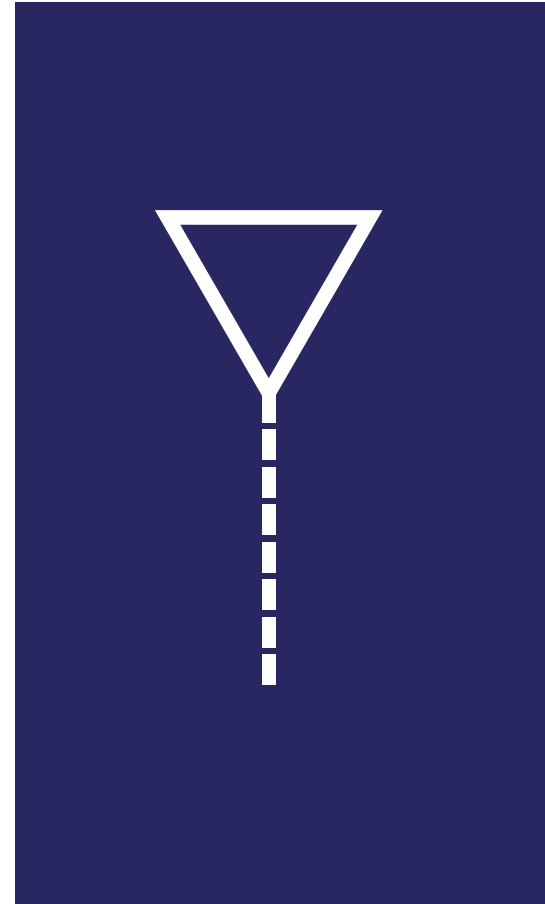
Ylen Tekijänä-sarja toimi erinomaisena heijastuspintana siihen, mitä ammattimainen tiukan aikataulun selittävän moodin televisiodokumentti voi olla. Tekijänä-sarjan purkamisen antoi konkreettisia työkaluja. Henkilökuvien aiheet ovat varsin sovinnaisia ja teemaltaan myös tutkimusvideoihin peilattavia. Etenkin kuvituskuvaan montaasimainen käyttö toimi erittäin hyvin. Tekijänä-sarjassa käytetty ulkokuva ja sen taso on enimmäkseen saavutettavissa myös wallpaper-stokissa. Dokumentin tekijätiimillä on toki ollut käytössään kunnollinen tuotantokamera, jolloin myös olalta kuvattu

materiaali on käyttökelpoisempaa kuin järjestelmäkameralla vapaalla kädellä kuvattu videokuva.

Tutkimusvideoista saadaan tehtyä mielenkiintoisia dokumenttien maailmasta poimittuja työkaluja hyödyntäen. Keskusteleva leikkaus, tiiviit haastattelukuvat, rennot haastattelutavat ja wallpaper-materiaalin mielekäs käyttö luovat hyvän kokonaisuuden.

Ammatillinen mielipiteeni kuitenkin on, että Kopla Helsingin kalusto nykyisellään mitätöi osan kehittämisen mahdollistamista hyödyistä. Wallpaper-stokkiin kuvattua materiaalia ei ole kuvattu Kopla Helsingin kalustolla, vaan laadukkaammalla kameralla ja linssillä. Jalustana toimi yrityksen jalusta. Wallpaper-materiaali tulee olemaan lopputuloksessa niin pienessä roolissa, että se ei tule pelastamaan videota kokonaisuutena, mikäli muu materiaali on kuvattu hämärässä ja heikolla valovoimalla varustetulla putkella. Nykyisellään videomateriaalin laatu on liian riippuvaista säätilasta ja vuodenajasta. Kalustolla ei ole realistista kuvata sisätiloihin sijoittuvaa haastattelua syksyn tai talven aikana. Jo pilvinen tai sateinen päivä asettaa suuret haasteet.

Kohdassa ”Mahdollisuuksia tulevaisuuden kehitysaskeleiksi” kuvatut kalustohankinnat mahdollistaisivat raakamateriaalin todellisen jatkojalostamisen.

LÄHTEET

KIRJALLISUUS

Beattie, Keith. 2004. *Documentary and Screens: Nonfiction, Film and Television*. Houndmills: Palgrave.

Curran Bernard, Sheila. 2011. *Documentary Storytelling – Creative Nonfiction on Screen*. Burlington: Focal Press. 3. painos.

Van Dijck, Josè. Picturizing Science: the science documentary as multimedia spectacle. *International Journal of Cultural Studies* 2006; 9; 5.

Korhonen, Timo. 2012. *Hyvän reunalla – dokumenttielokuva ja välittämisen etiikka*. Helsinki: Aalto-yliopisto.

Nichols, Bill. 2001. *Introduction to documentary*. Indiana University Press.

Rabiger, Michael. 2009. *Directing the Documentary*. Burlington: Focal Press. 5. painos.

KUVAT

Kuvankaappaukset ohjelmasta Tekijänä: Minna Parikka.
2013. Saatavuus: <http://areena.yle.fi/tv/1850075>

INTERNET-SIVUT

Suomen Yleisradio. 2012. Yle Teema: Lahjapaketti: Tekijänä
[viitattu 03.03.2013]. Saatavissa: <http://teema.yle.fi/ohjelmat/juttuarkisto/tekijana>

TELEVISIO

Tkijänä: Minna Parikka. 2013. Yle Teema. Marjaana Mykkä-
nen. 01.03.2013. Saatavissa: <http://areena.yle.fi/tv/1850075>

HAASTATTELUT

Kati Nurmisen konsultointi. Suunnittelujohtaja, Kopla Hel-
sinki. 25.02.2013.

